

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
บ้านหนองคลองตะแบก หมู่ที่ 5 ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวอัจฉราวัลย์ พลพัฒนา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาการวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

จรรยาวัชย์ พลพัฒนา : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

บ้านคลองตะแบก ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ชนิตา มณีรัตน์รุ่งโรจน์

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกรณีศึกษาหมู่บ้านคลองตะแบก ทำการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลชุดนี้ ซึ่งมี ดร. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อต้องการให้มีเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านช่วยให้มีการสร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และให้ชาวบ้านได้รู้จักรับผิดชอบกองทุนของตนเอง รวมถึงเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากอีกด้วย ผลการประเมินกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบกตลอดระยะเวลาที่ผู้ทำวิจัยได้เข้ามารับผิดชอบนั้น จากการเก็บข้อมูลตามแบบรายงาน (แบบสอบถาม) ที่ได้กำหนดเอาไว้แล้ว และจากการสังเกตการดำเนินชีวิตของชาวบ้านในหมู่บ้าน รวมถึงการร่วมกิจกรรมของชาวบ้าน ทำให้ทราบว่ากองทุนหมู่บ้านทำให้ชาวบ้านมีความตื่นตัว และมีความสนใจกับการช่วยเหลือของรัฐบาล ทำให้ชาวบ้านได้มีเงินทุนในการประกอบอาชีพ มีเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน ถือเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับชาวบ้าน ผลจากการประเมินที่ได้ทำขึ้น ชาวบ้านได้นำเงินที่กู้ได้ไปเพิ่มกับทุนเดิมที่มีอยู่ ทำให้มีเงินทุนมากขึ้นในการลงทุนประกอบอาชีพ แต่ก็ยังมีชาวบ้านบางส่วนที่นำเงินที่กู้ได้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ของกองทุน เนื่องจากขาดความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านอย่างแท้จริง ในการประเมินครั้งนี้ทำให้ทราบถึงข้อดี ข้อจำกัด ข้อควรระวัง และปัจจัยด้านบวก และปัจจัยด้านลบในการบริหารจัดการกองทุน รวมถึงทราบผลโดยตรง ผลกระทบโดยตรงและผลกระทบโดยอ้อมที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบก เพื่อนำไปพัฒนาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

การศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา..... อัจฉรินทร์วัชย์ พลพัฒนา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... ชนิตา มณีรัตน์รุ่งโรจน์

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

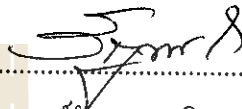
อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมิน
โครงการ ของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
นาง

(อาจารย์ชนิศ มณีรัตนรุ่งโรจน์)

กรรมการสอบ

.....

(อาจารย์รัชฎาพร วิสุทธากร)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการ
และการประเมินโครงการ

.....
( )

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่   เดือน   พ.ศ.

25 ต.ค. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านดารดำเนิน
เนวิจัย อาทิ เช่น

- อาจารย์ชนิตา มณีรัตน์รุ่งโรจน์ อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์นิเทศก์
- คณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- คุณธนา พิพิธกุล พัฒนาการอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
- ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้านคลองตะแบกที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ
- คุณธาดา เจริญศรี และคุณธานี เจริญศรี ที่ช่วยอำนวยความสะดวก และความอนุเคราะห์ต่าง ๆ ในการจัดทำสารนิพนธ์

ท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

นางสาวอัจฉราวัลย์ พลพัฒนา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

	หน้า
คำย่อ	ก
กฤษฎีกา	ข
กรมประกาศ	ค
สัญญา	ง
สัญญาแผนภาพ	ฉ
สัญญาตาราง	ช
1 บทนำ	1
ภูมิหลังหรือหลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
กรอบความคิดทฤษฎี	2
วิธีดำเนินการ	3
ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	4
2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	5
นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	5
ชุมชนเมืองแห่งชาติ	5
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	5
ชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	7
แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	7
ชุมชนเมือง	8
แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน	8
ชุมชนเมือง	9
ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	11
การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	13
หลักการประเมินโครงการแบบชีพพีโมเดล	13
การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	15

3	วิธีการดำเนินการประเมินและเครื่องมือ	17
	รูปแบบการประเมิน	17
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	19
	ตัวแปรและตัวชี้วัด	20
	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	37
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	38
	การวิเคราะห์ข้อมูล	39
4	ผลการวิเคราะห์และติดตามการประเมินโครงการ	40
	ผลการประเมินบริบทชุมชน	40
	ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	57
	สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	59
5	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	63
	วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	63
	วิธีดำเนินการ	63
	ผลการดำเนินการ	64
	อภิปรายผล	65
	ข้อเสนอแนะ	67
	ขานุกรม	69
	ผนวก	71
	ภาคผนวก ก	72
	ภาคผนวก ข	96
	ภาคผนวก ค	104
	ภาคผนวก ง	122

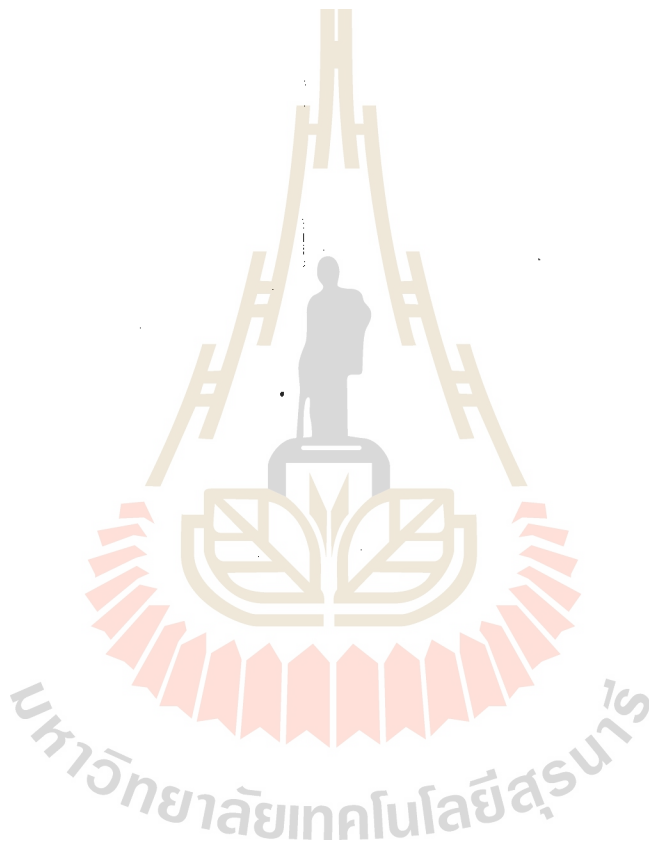

สารบัญแผนภาพ

ภาพที่ 1 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หน้า

21

สารบัญตาราง

ที่		หน้า
ที่ 1	รายชื่อกลุ่มในหมู่บ้านคลองตะแบก	10
ที่ 2	ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท	22
ที่ 3	ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัย	26
ที่ 4	ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินขบวนการ	28
ที่ 5	ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินผลผลิต	33
ที่ 6	ตารางแสดงจำนวนประชากรตามช่วงอายุของหมู่บ้านคลองตะแบก	52
ที่ 7	ตารางแสดงจำนวนนักเรียน โรงเรียนบ้านคลองตะแบก	53
ที่ 8	ตารางรายชื่อผู้นำชุมชนในหมู่บ้านคลองตะแบก	56

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุ

ประเทศไทยตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันมีประชาชนเป็นจำนวนมากได้ประสบกับปัญหาความยากจนมาโดยตลอด โดยเฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่ในชนบทซึ่งเป็นกลุ่มประชาชนที่เป็นกำลังสำคัญของประเทศ จึงทำให้การพัฒนาของประเทศไทยทางในด้านต่าง ๆ ขาดความต่อเนื่อง ซึ่งถือว่าปัญหาความยากจนนี้เป็นปัญหาใหญ่และปัญหาสำคัญของประเทศ จนมาถึงวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบัน พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร ได้แถลงต่อรัฐสภาถึงแนวทางการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมมีสาระสำคัญประการหนึ่งว่า (หนังสือพิมพ์มติชน ประจำวันที่ 4 มกราคม 2544 ,หน้า 18) “การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็น โครงการหลักและเร่งด่วนตามนโยบายของรัฐบาลที่จะให้เป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นทางการให้ได้อย่างเป็นรูปธรรมให้ได้ผลชัดเจนและรวดเร็วด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดความยากจนและนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชน โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนทางสังคมเป็นการสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตของประชาชน” ด้วยการที่รัฐบาลเล็งเห็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของคนในชนบท ว่าเมื่อสังคมในชนบทมีภาวะทางเศรษฐกิจที่ดีแล้วปัญหาทางด้านสังคมเมืองและเศรษฐกิจในเมืองก็จะดีขึ้นตามไปด้วย สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นการพัฒนาระบบเศรษฐกิจระดับฐานรากและการที่รัฐบาลได้ใช้เงินลงทุนให้กับชนบทนั้นยังรวมไปถึงบุคลากรที่มีค่าในชุมชนได้ใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่นั้นมาพัฒนาบ้านเกิดของตนเอง โดยได้จัดสรรเงินกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพื่อให้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนของชุมชนให้ประชาชนได้มีทุนและมีโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนมากขึ้น เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเองเพื่อสร้างศักยภาพในการสร้างเสริมความเข้มแข็งทางด้านสังคมและทางด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ซึ่งนโยบายดังกล่าวจึงเป็นเสมือนเครื่องมือในการพัฒนา “คน” และ “การเรียนรู้” เพื่อนำไปสู่การเสริมสร้าง “ความเข้มแข็ง” ของชุมชนต่อไป

จากความพร้อมของหมู่บ้านคลองตะแบก หมู่ 5 ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จและได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนในวันที่ 4 สิงหาคม 2544 และได้รับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านคลองตะแบกในวันที่ 24 กันยายน 2544 และเพื่อที่จะให้ทราบว่าการกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบกบรรลุวัตถุประสงค์ประสงค้มากน้อยเพียงใดจึงสมควรที่มีการประเมิน และผู้ทำสารนิพนธ์ในฐานะที่เป็นนักศึกษาบัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน

หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ปฏิบัติงานในพื้นที่หมู่บ้านคลองตะแบกนี้มาระยะหนึ่งแล้ว จึงรับผิดชอบในการประเมินและเรียบเรียงสารนิพนธ์ฉบับนี้ เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จตลอดจนจุดอ่อนจุดค้อยที่ควรปรับปรุงของหมู่บ้านคลองตะแบก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ด้านความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนให้มีเงินทุนหมุนเวียน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ อีกทั้งให้คนในชุมชนมีการบวกรการพึ่งตนเอง มีศักยภาพก่อให้เกิดความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมนำไปสู่การกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ
2. เพื่อทราบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้งปัจจัยทางบวกและปัจจัยทางลบ ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน
3. เพื่อทราบข้อมูลและตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านตามแง่คิดของคนในชุมชนในระดับที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด
4. เพื่อทราบกระบวนการทำสารนิพนธ์ ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงระหว่างคนในชุมชนกับองค์กรระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับประเทศ

กรอบแนวคิดทางทฤษฎี

ในการประเมินโครงการ ได้มีหัวข้อแนวคิดที่ใช้เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินความสำเร็จของโครงการ ใช้กรอบแนวคิดที่สำคัญเช่น

แนวคิดและรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler's Rationale and Model of Evaluation) ไทเลอร์ ได้กล่าวถึงการประเมินว่า “ การประเมินคือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่สังเกตได้ กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้” โดยมุ่งเน้นที่การประเมินทางการศึกษาและได้สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการว่า เกณฑ์ที่สุดสิ้นความสำเร็จของโครงการควรจะพิจารณาจากความสำเร็จของส่วนรวมและมุ่งเน้นที่การประเมินผลสรุปมากกว่าการประเมินความก้าวหน้า

แนวคิดและรูปแบบการประเมินของครอนบาค (Cron bach's Concepts and Model) การประเมินตามแนวคิดของครอนบาคคือ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการใช้ข้อมูลนั้นตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษา โดยได้นำเสนอวิธีการประเมินที่ใช้นอกจากการทดสอบ 4 แนวทาง คือ

1. การศึกษากระบวนการ เป็นการศึกษาสภาพที่เกิดขึ้นในห้องเรียนที่สามารถนำมาใช้เป็นข้อมูล เพื่อปรับปรุงรายวิชา

2. การจัดศักยภาพของผู้เรียน เป็นการพิจารณาศักยภาพของผู้เรียนตลอดเวลาที่มีการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนมากกว่าเมื่อสิ้นสุดกิจกรรม

3. การจัดเจตคติ เป็นการเน้นความสำคัญของเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนการสอนที่มีแนวทางการวัดผลได้อย่างหลากหลายวิธี อาทิ การตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ หรือสังเกต เป็นต้น

4. การติดตามผล เป็นการติดตามผลการทำงานหรือการให้ผู้เรียนได้ประเมินข้อดี และข้อจำกัดของรายวิชาว่าควรมีการปรับปรุงแก้ไข เพิ่มเติมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอย่างไร

สำหรับการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นการประเมินโครงการเชิงระบบใช้แนวคิดและรูปแบบการประเมิน ซัพป์ ของสตีฟ เฟิลบีม(Stufflebeam's CIPP Mode) ซึ่งสตีฟ เฟิลบีม กล่าวไว้ว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการรวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” CIPP เป็นอักษรย่อที่มีความหมายดังนี้

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทรายบุคคลและหมู่บ้าน
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้า
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	ผลผลิต

วิธีดำเนินการ

ขั้นตอนในการดำเนินงานการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบก มีดังนี้

1. ศึกษาวัตถุประสงค์ของนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ศึกษาบริบทของหมู่บ้านคลองตะแบก หมู่ที่ 5 ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัด

นครราชสีมา

3. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้การสังเกต สอบถาม สัมภาษณ์ตามแบบรายงาน บร.1 – บร.12 และเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารที่มีผู้เก็บรวบรวมไว้แล้ว พร้อมทั้งกำหนด ตัวบ่งชี้และตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

4. ศึกษาเปรียบเทียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและศึกษาระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบก หมู่ที่ 5 ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
5. ศึกษาการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิก
6. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมไว้โดยใช้ CIPP Mode ในการวิเคราะห์ข้อมูล
7. จัดทำสารนิพนธ์บทที่ 1 , 2 , 3 , 4 , 5 บรรณานุกรม และภาคผนวกจนสมบูรณ์ได้ตามแนวทางที่มีคำอธิบายในชุดสารนิพนธ์

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

1. ได้ทราบและมีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานในการบริการจัดการกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบก
2. ได้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบกทั้งปัจจัยทางบวกและปัจจัยทางลบ
3. ได้ทราบข้อมูลและตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านคลองตะแบกในแง่คิดของคนในหมู่บ้านในระดับที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด
4. มีความรู้และเข้าใจในกระบวนการทำสารนิพนธ์และทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรในระดับท้องถิ่นถึงระดับประเทศ

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

หลักวิชาต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทนี้เป็นหลักวิชาที่ผู้ทำสารนิพนธ์ ได้ประมวลจากแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหรือข้อมูลอื่น ๆ และได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาหมู่บ้านคลองตะแบก ทั้งที่เป็นนโยบาย หลักการ ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรุปได้เป็น 8 ด้านดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. การติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมิน โครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นนโยบายเร่งด่วน ของคณะรัฐบาลที่มี .ศ.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน สร้างอาชีพเสริมและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือนและเพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบการบริหารจัดการกองทุนและการแก้ไขปัญหาต่างๆ ทั้งยังเป็นการเสริมสร้างศักยภาพทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะประสบความสำเร็จได้นั้นควรประกอบด้วย หลักการ สำคัญ 4 ประการดังนี้

- 1) ความพร้อมของหมู่บ้านทางด้านคน สังคม ประสพการณ์ความสำเร็จในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
- 2) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน

3) การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

4) การติดตามและประเมินผลโดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุนหมู่บ้าน เพื่อความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1) เรียนรู้การสร้างและพัฒนา ความคิดริเริ่ม เพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาโดยประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนของตนเอง

2) ส่งเสริมและพัฒนาให้หมู่บ้านและชุมชนเมือง มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

3) เพื่อให้โอกาสหมู่บ้านและชุมชนเมือง สร้างแหล่งเงินทุนหมุนเวียน อย่างยั่งยืนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้จากการสร้างงานพัฒนาอาชีพ อุตสาหกรรมครัวเรือน การลงทุนร่วมกันในลักษณะวิสาหกิจชุมชนและสวัสดิการที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก เพื่อให้เกิดผลกระทบต่ออาชีพ เศรษฐกิจของประเทศ

5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันวิกฤตเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

2) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

3) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544

4) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้แนวทางนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าว เป็นหลักในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบก

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบด้วย 2 หมวด ดังนี้ (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ก)

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- ให้คณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (กทบ.) ประกอบด้วยประธาน คณะกรรมการจำนวนไม่เกิน 10 คน คณะกรรมการอำนวยการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 3 คนให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อย 3 คน แต่ไม่เกิน 7 คน

- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปีและอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระและได้มีการแต่งตั้งเข้ามา

- นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระแล้ว กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อตาย , ลาออก , เป็นบุคคลล้มละลาย , คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง , เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ , ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

- การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะครบองค์ประชุมในการประชุมคราวใด ถ้าประธานไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธาน ในการวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

- คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ตามระเบียบข้อบังคับที่กำหนดไว้

- การประชุมของคณะอนุกรรมการให้มีคณะอนุกรรมการมาประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการให้ถือเสียงข้างมาก

- ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษาและคณะอนุกรรมการ ได้เบี่ยงประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา โดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- ให้สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีอำนาจหน้าที่ตามระเบียบข้อบังคับที่กำหนดไว้

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงแก้ไขระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11 (8) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงวางระเบียบไว้ดังนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิกความในวรรคสองของข้อ 6 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการจำนวนไม่เกิน 4 คน”

การติดตามสังเกตการณ์การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในวาระเริ่มแรกในส่วนของหมู่บ้าน ให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้านครัวเรือนละหนึ่งคน เพื่อเปิดเวทีชาวบ้านในการดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุนจากผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อ 17 โดยมีคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเป็นผู้ให้คำแนะนำ ตลอดจนสนับสนุนให้การเลือกสรรดำเนินไปด้วยความโปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม

โดยทางหมู่บ้านคลองตะแบกได้มีนายณรงค์ ภูมิจันทิก ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านของหมู่บ้านคลองตะแบกเป็นผู้เรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือน ณ วัดบ้านคลองตะแบก เพื่อประชุมคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบก ในวันที่ 22 มิถุนายน 2544 ซึ่งจำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมมีจำนวนทั้งหมด 254 ครัวเรือน จาก 338 ครัวเรือน ซึ่งมีจำนวนมากกว่าสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมด การเลือกตั้งคณะกรรมการโดยการเสนอชื่อผู้ที่คิดว่าเหมาะสมและใช้เสียงส่วนใหญ่เลือกคนที่เหมาะสมที่สุด จำนวน 15 คน สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะต้องเป็นไปตามข้อ 17 ของระเบียบวันที่มีการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนเป็นวันหลังประกาศคณะกรรมการ โดยมีนายสำเภา พิทยทัตย์ หัวหน้าสถานีอนามัยบ้านคลองตะแบกเป็นผู้สังเกตและติดตาม (รายละเอียดและสำเนาแบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบกอยู่ในภาคผนวก ค)

การขอขึ้นทะเบียน และประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (แบบการขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านอยู่ในภาคผนวก ก)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านของหมู่บ้านคลองตะแบก

1. จำนวนประชากรในหมู่บ้าน 1,785 คน
2. จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน 338 ครัวเรือน
3. อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน ประกอบด้วย
  - (1) เกษตรกรรม
  - (2) ค้าขาย
  - (3) รับจ้าง
  - (4) ทำสวนผัก
  - (5) รับราชการ
4. ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน ประกอบด้วย
  - (1) ข้าว, ถั่วเขียว, พืชผักต่าง ๆ, มันสำปะหลัง
  - (2) ไข่, เป็ด, ปลา และสุกร
  - (3) การตัดเย็บเสื้อผ้า
  - (4) การเพาะเห็ด
  - (5) การทอเสื่อ
  - (6) การเลี้ยงจิ้งหรีด
  - (7) การเลี้ยงกบ

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

1. จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุม 254 ครัวเรือน เพื่อกำหนดวิธีการคัดเลือก

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

2. คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยการประชาคมชาวบ้าน ซึ่งมีผู้เสนอ

คนที่มีคุณสมบัติของคนที่จะเป็นกรรมการทั้งหมด 15 คน โดยใช้เสียงข้างมากและมติที่ประชุมยอมรับการเป็นคณะกรรมการกองทุน

3. วันที่ 22 มิถุนายน 2544 เป็นวันที่มีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ณ ศาลาวัดบ้านคลองตะแบก

4. ผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษาจำนวน 8 คน

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบก

การเตรียมความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- (1) การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบก
- (2) คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบก
- (3) ความรู้ ประสบการณ์ และความมั่นใจการบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบก

(4) ระเบียบข้อบังคับในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบก

(5) การมีส่วนร่วมของชาวบ้านหรือสมาชิกในการจัดการกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบก

(6) การปฏิบัติของสมาชิกตามระเบียบและข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบก

(7) การเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบก โดยเปิดบัญชีกับธนาคารออม

สิน สาขาสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เลขที่บัญชี 06-4307-20-063952-9

ส่วนที่ 4 ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบก

1. จำนวนกลุ่มองค์กรชุมชนภายในหมู่บ้านคลองตะแบก ณ ปัจจุบันมีจำนวน 4 กลุ่ม

ตารางที่ 1 รายชื่อกลุ่มในหมู่บ้านคลองตะแบก

ลำดับที่	ชื่อกลุ่ม	จำนวนสมาชิก (คน)	วันที่จัดตั้งขึ้น	เงินทุนสะสม (บาท)
1	กลุ่มฌาปนกิจ	1,100	พ.ศ. 2529	32,000
2	กลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง	14	พ.ศ. 2543	100,000
3	กลุ่มมอเตอร์ไซค์รับจ้าง	41	พ.ศ. 2531	2,500
4	กลุ่มปลูกผัก	41	พ.ศ. 2531	100,000

2. จำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบกมีทั้งสิ้น 198 คน เป็นชาย 77 คน เป็นหญิง 121 คน

3. จำนวนเงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ณ ปัจจุบันมีเงินในกองทุนคงเหลือ 70,166.37 บาท

ส่วนที่ 5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเมื่อได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึงมีดังนี้ สมาชิกกู้ยืมเงินเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน

2. วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านให้มีกานหมุนเวียนอย่างต่อเนื่องมีดังนี้ ให้สมาชิกกู้เงินเพื่อไปดำเนินกิจกรรมในอาชีพหลักซึ่งขาดเงินลงทุน พัฒนางาน เสริมรายได้ให้มั่นคง เพื่อให้มีเงินส่งคืนแก่กองทุนเป็นเงินหมุนเวียนให้สมาชิกได้กู้ต่อไป ในอัตราดอกเบี้ยที่กำหนด

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านคล่องตะแบกซึ่งก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมและสร้างนิสัยการออม การเสียดสละ เอื้ออาทร และเป็นไปด้วยความคล่องตัวมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกโดยรวมจึงเห็นสมควรกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านคล่องตะแบก ไว้ดังนี้ (รายละเอียดในภาคผนวก ข)

1. ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกองทุนหมู่บ้านคล่องตะแบก”
2. ที่ตั้งกองทุนเลขที่ 109/1 หมู่ที่ 5 ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30340 โทรศัพท์ (044) 325 - 578
3. ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป
4. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน
  - (1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
  - (2) เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินสัจจะ และเงินรับฝาก
  - (3) เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
  - (4) เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม
  - (5) เพื่อให้เกิดความรักสามัคคีของสมาชิกกองทุน
5. แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้
  - (1) เงินที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาล
  - (2) เงินกู้ยืมจากแหล่งกองทุนอื่น ๆ
  - (3) ดอกผลหรือประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
  - (4) ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
  - (5) เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก
  - (6) เงินค่าหุ้น
  - (7) เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก

- (8) เงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่กองทุนได้รับ โดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันหรือภาระติดพันอื่น
- (9) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาค

6. คุณสมบัติของสมาชิก

- (1) เป็นผู้ที่พักอาศัยหรือพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี ก่อนการจัดตั้งกองทุน
- (2) เป็นผู้มีคุณสมบัติอันดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุน และสนใจที่จะเข้ามามีส่วนรวมในกิจกรรมของกองทุน
- (3) เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
- (4) เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
- (5) อดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
- (6) มีเงินฝากสัจจะและถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้นแต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวน

หุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

7. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- (1) ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน
- (2) ผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อ 6 สามารถยื่นความจำนงหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนได้เดือนละ 1 ครั้ง โดยสามารถสมัครเป็นสมาชิกได้ทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคลและกลุ่มหรือองค์กรชุมชนแล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัครสมาชิก

(3) คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิก โดยชอบธรรม โดยคณะกรรมการเห็นชอบเกินครึ่งหนึ่ง

8. สมาชิกขาดหรือพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก

- (1) ตาย
- (2) ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
- (3) วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
- (4) ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้เข้าร่วม

ประชุม

(5) จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุนหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด

- (6) จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก
- (7) นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้
- (8) มีลักษณะ และหรือคุณสมบัติไม่ตรงกับข้อ 6

การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้เงินต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมอย่างชัดเจน

กรณีกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบก หมู่ 5 มีหลักเกณฑ์สำหรับหารพิจารณาเงินกู้มีดังนี้

(1) สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินของกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบกจะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอกู้เงินจากคณะกรรมการกองทุน โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน ยกเว้นกรณีฉุกเฉิน

(2) ลักษณะโครงการของสมาชิกที่ยื่นขอกู้เงินจะต้องมีลักษณะหรือคุณสมบัติ คือ เป็นโครงการที่ต้องสามารถดำเนินการได้จริง มีความเป็นไปได้ทางการตลาดและสามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

(3) วงเงินกู้ให้แก่สมาชิกรายหนึ่งในวงเงินไม่เกิน 20,000 บาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ใดเกินกว่า 20,000 บาท คณะกรรมการกองทุนจะเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกิน 50,000 บาท

(4) การดำเนินการตามโครงการที่ขอกู้และการจัดทำรายงาน สมาชิกจะต้องดำเนินโครงการที่ขอกู้ให้สำเร็จเป็นไปตามวัตถุประสงค์และจัดทำรายงานความก้าวหน้าตามแบบรายงานที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด

(5) เงินกู้ทุกประเภทต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการกองทุนตามแบบและเงื่อนไขที่กำหนด

(6) สมาชิกที่ขอกู้เงินต้องมีสมาชิกกองทุนเป็นผู้ค้ำประกัน 5 คน

(7) การชำระคืนเงินกู้ให้ผู้กู้ส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยตามที่กำหนด ภายใน 1 ปี

(8) ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาเงินกู้ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับในอัตราร้อยละ 0.5 ต่อวัน เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้จากคณะกรรมการกองทุน

ผู้กู้ต้องปฏิบัติตามข้อบังคับของคณะกรรมการให้ผู้กู้ทำโครงการอาชีพเสนอมาอย่างละเอียด และชัดเจน หนึ่งครอบครัวกู้ได้หนึ่งโครงการ เมื่อผู้กู้เซ็นค้ำประกันให้คนใดคนหนึ่งแล้วจะค้ำประกันให้ผู้อื่นไม่ได้

หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

ผศ.ดร. อุดม จำรัสพันธ์ และคณะกรรมการได้สรุปรูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดลในหนังสือชุดการประเมินเพื่อการพัฒนา (2545 : 89 – 91) ดังนี้

1. รูปแบบการประเมินแบบซีพีพีโมเดล

สต๊ฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภทซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบซีพีพีโมเดล(CIPP MODEL) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 การประเมินสภาวะแวดล้อม เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

1.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความเพียงพอของทรัพยากร

1.3 การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุงให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.4 การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการรวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

2. ประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน มีดังนี้

2.1 การตัดสินใจเพื่อการวางแผน เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูล จากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2.2 การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงานและขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

2.3 การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.4 การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นเพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับ ขยาย โครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชาติและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เป็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง และเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อการพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ได้สนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นกิจกรรมหลักของการศึกษาซึ่งจะช่วยในการบริหาร จัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและผู้จบหลักสูตรจะได้รับประกาศนียบัตรบัณฑิต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการของการศึกษาระดับบัณฑิต เพื่อเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลวิสัยนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อสร้างรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตว่างงาน 74,881 คน โดยเฉพาะบัณฑิตในหมู่บ้าน
3. เพื่อสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง

เป้าหมาย

1. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 74,881 กองทุน
  2. ให้บัณฑิตได้ยกระดับฐานะการศึกษา และมีศักยภาพด้านการบริหาร โครงการ จำนวน 74,881 คน
  3. มีรายงานผลความก้าวหน้านโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง และรายงานผลการวิจัยกองทุน รวมทั้งสิ้น 74,881 กองทุน
- บทบาทหน้าที่ของบัณฑิตกองทุน
1. ศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมิน โครงการ
  2. ประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 กองทุน
  3. ส่งเสริมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 กองทุน ให้มีประสิทธิภาพ

ผลประโยชน์ของโครงการ

1. เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจอีกทาง โดยแต่ละเดือนจะมีเม็ดเงินประมาณ 476 ล้านบาทหมุนเวียนและกระจายไปทั่วประเทศจากเงินทุนที่จ่ายให้นักศึกษาในอัตราเดือนละ 6,360 บาท จำนวน 74,881 คน นอกจากนั้นยังมีค่าบริหารจัดการสัมมนาติดตามผลโครงการเป็นระยะๆ ทุก 5 วัน , 1 เดือน , 3 เดือน
2. มีผู้สำเร็จการฝึกอบรมในระดับประกาศนียบัตรหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งจะมีประสบการณ์จริงสามารถนำไปใช้ในการทำงานและได้รับโอกาสจ้างงานได้ง่ายขึ้น และสามารถทำประกาศนียบัตรไปใช้เป็นหน่วยกิจสมทบในการศึกษาต่อในระดับปริญญาโทได้
3. ทำให้การบริหารจัดการกองทุนมีประสิทธิภาพ นับว่าเป็นโครงการที่มีประโยชน์จากภาครัฐบาลที่น่าสนใจ ที่น่าจะนำมาวิเคราะห์วิจัย เพื่อใช้ประโยชน์หรือปรับปรุงที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในครั้งนี้ เป็นการศึกษารายการเฉพาะหมู่บ้าน
ลองตะแบก หมู่ 5 ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ได้เข้า
ปฏิบัติงานตั้งแต่เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีรูปแบบการประเมิน ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปร
อิสระตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน การเก็บรวบรวมข้อมูล และการ
วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

รูปแบบการประเมิน

รูปแบบการประยุกต์ใช้ในการประเมินครั้งนี้คือ ซิปป์โมเดล ตามแบบความคิดทฤษฎีที่ได้
เสนอไว้ในบทที่ 1 และบทที่ 2 ซึ่งประกอบด้วย การประเมิน 4 องค์ประกอบ ทั้งระดับหมู่บ้าน
และระดับรายบุคคล (ผู้กู้) ดังนี้

1. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม ประเมินสภาวะแวดล้อมเป็นการประเมิน
เพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้าน
ความสัมพันธ์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นจริงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
สภาพแวดล้อม นอกจากนี้ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์
ต่อการตัดสินใจในการรายงานข้อมูลเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง
กำหนดทิศทางของหน่วยที่จะประเมิน เพื่อที่จะได้สอดคล้องกับนโยบายและการตัดสินใจในการ
บริหารระบบ ดังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างนักประเมินกับผู้บริหารนักประเมินจะให้
ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการตัดสินใจในปัจจุบัน และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่ต้องการใช้เพื่อการ
ตัดสินใจในอนาคตให้แก่ผู้บริหาร

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของ
ผลงานต่างๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่า ข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่
มันจะประเมินในด้านต่างๆ คือ

- 1) ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ
- 2) ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
- 3) การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น

หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เวลา เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ

ผลที่ได้จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้น คือ การวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการที่ใช้ในการรูป

ของราคาและกำไรที่จะได้รับ โดยการประเมินในด้านอัตรากำลัง เวลา งบประมาณ วิธีการที่มีศักยภาพ แต่ดำเนินการประเมินด้านการศึกษา ผลกำไรอาจจะไม่อยู่ในรูปตัวเลขก็ได้ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นนี้จะช่วยให้ข้อมูลที่จะตัดสินใจได้ว่า ควรตั้งวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติอย่างไร ใช้อัตรากำลังเท่าใดวางแผนงานและดำเนินการอย่างไร

3. การประเมินกระบวนการ เมื่อแผนดำเนินการได้รับอนุมัติและลงมือทำ การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่อยู่ 3 ประการ คือ

1) เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้

2) เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน

3) เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้น

ยุทธวิธีในการประเมินกระบวนการ มี 3 วิธี คือ

1) แสดงให้เห็นหรือกระตุ้นเตือนถึงศักยภาพของทรัพยากรที่ทำให้เกิดความล้มเหลวในโครงการ

2) เกี่ยวกับการวางโครงการและการตัดสินใจก่อนวางแผน โดยผู้อำนวยโครงการระหว่างการดำเนินโครงการนั้น

3) ยุทธวิธีในการการประเมินกระบวนการ จะบอกลักษณะสำคัญใหญ่ๆ ของโครงร่าง โครงการ เป็นต้นว่า มโนทัศน์ที่ต้องการสอน และปริมาณของการอภิปรายที่จะมีใน ความหมายนี้ เพื่อบรรยายว่า เกิดอะไรขึ้นจริงๆ สารสนเทศนี้จะให้ประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการ กำหนดว่า ทำไมวัตถุประสงค์จึงบรรลุหรือไม่บรรลุผล

ในการรวบรวมสารสนเทศ นักประเมินกระบวนการต้องใช้วิธีการทั้งที่มีแบบแผนและไม่มีแบบแผน เช่น การวิเคราะห์ปฏิกิริยา การบันทึกอย่างอิสระภายหลังสิ้นสุดการดำเนินงานแต่ละวัน การสัมภาษณ์ การจัดอันดับ เพื่อสืบสาวไปถึงสิ่งที่แสดงให้เห็นปัญหาอย่างแท้จริง

4. การประเมินผลผลิต มีจุดหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ โดยเฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังคงมีความจำเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

ระเบียบวิธีทั่วไปของการประเมินผลผลิต จะรวมถึงต่อไปนี้เข้าไว้ด้วยกันคือ การดูว่าการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำไปใช้ได้หรือไม่ เกณฑ์ในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมคืออะไร เปรียบเทียบผลที่วัดได้กับมาตรฐานสัมบูรณ์ หรือมาตรฐานสัมพันธ์ที่กำหนดไว้ก่อน และทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โคนอาศัยรายงานจากการประเมินสภาวะแวดล้อม ปัจจัย และกระบวนการร่วมด้วย

ทั้งการประเมินสถานะแวดล้อมและการประเมินผลผลิต จะประเมินสิ่งที่มีอยู่ว่าบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีระบบ โดยที่การประเมินสถานะแวดล้อมจะพิจารณาระบบโดยส่วนรวม และการประเมินผลผลิต พิจารณาความพยายามเปลี่ยนแปลงในระบบดั่งนั้น การประเมินสถานะแวดล้อมที่สิ่งเฉพาะในรูปที่การประเมินผลผลิตจะนำไปใช้ในภายหลัง (สิ่งที่แสดงอย่างเจาะจงนั้นจะเป็นเกณฑ์สำหรับตัดสินความสำเร็จขั้นสุดท้ายของผลผลิต)

การประเมินปัจจัยและการประเมินผลผลิตสามารถที่จะแยกให้เห็นได้ง่ายสำหรับการประเมินปัจจัยจะเกิดขึ้นก่อนการเปลี่ยนแปลงโครงการ และการประเมินผลผลิตจะเกิดขึ้นในระหว่างและหลังโครงการ ในขณะที่การประเมินสถานะแวดล้อมกำหนดสิ่งจำเพาะสำหรับการประเมินผลผลิต การประเมินปัจจัยก็แสดงสิ่งจำเพาะสำหรับการประเมินกระบวนการ

การประเมินผลผลิตจะสืบสาวสิ่งที่มีอยู่ว่า ได้บรรลุวัตถุประสงค์ไปแล้วหรือกำลังจะบรรลุ การประเมินกระบวนการจะประเมินสิ่งที่มีอยู่ว่า ระเบียบการนั้นได้รับการกระทำไปตามที่ตั้งใจหรือไม่ การประเมินทั้ง 2 ชนิด จะให้ข้อมูลย้อนกลับสำหรับการควบคุมและพัฒนาการเปลี่ยนแปลงระเบียบปฏิบัติในกระบวนการ การประเมินกระบวนการทำให้สามารถที่จะลงความเห็นได้ว่า ระเบียบปฏิบัติไปทำจริงนั้นตรงหรือไม่กับแบบที่วางไว้ และการประเมินผลผลิตช่วยให้ลงใจได้ว่า วัตถุประสงค์นั้นบรรลุหรือไม่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมิน ได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในคลองตะแบกซึ่งมีสถานะสภาพและบทบาทหน้าที่ต่างๆ รวมทั้งข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนก ได้ดังต่อไปนี้

ประชากรของหมู่บ้านคลองตะแบก

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจำนวน 15 คน

สมาชิกกองทุนหมู่บ้านจำนวน 198 คน

สมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	จำนวน	116	คน
-------------------------------	-------	-----	----

สมาชิกทั่วไป	จำนวน	82	คน
--------------	-------	----	----

ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	1,587	คน
--	-------	-------	----

ผู้นำชุมชน ผู้นำอาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพ	จำนวน	25	คน
--	-------	----	----

ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	จำนวน	27	คน
---	-------	----	----

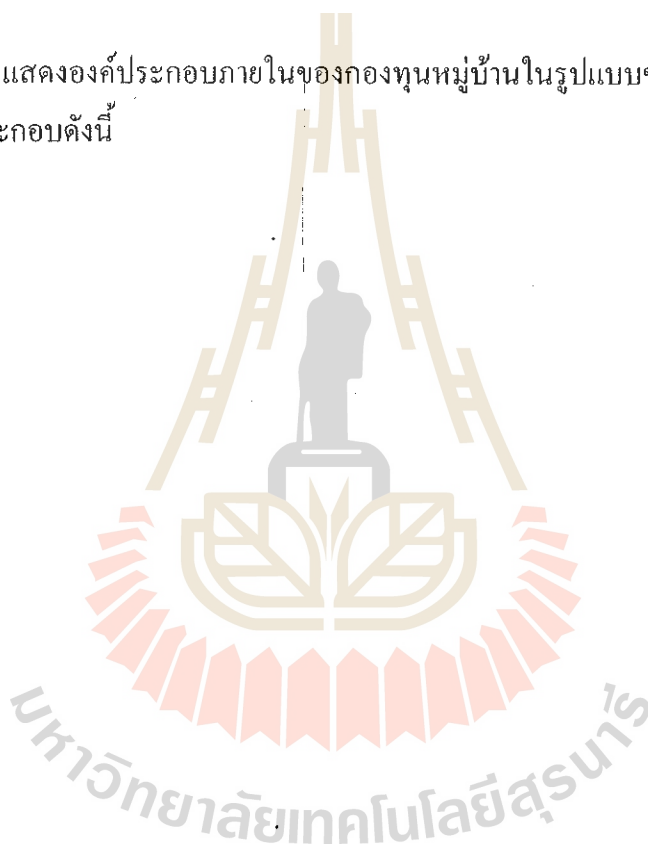
ตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินหมู่บ้านคลองตะแบก

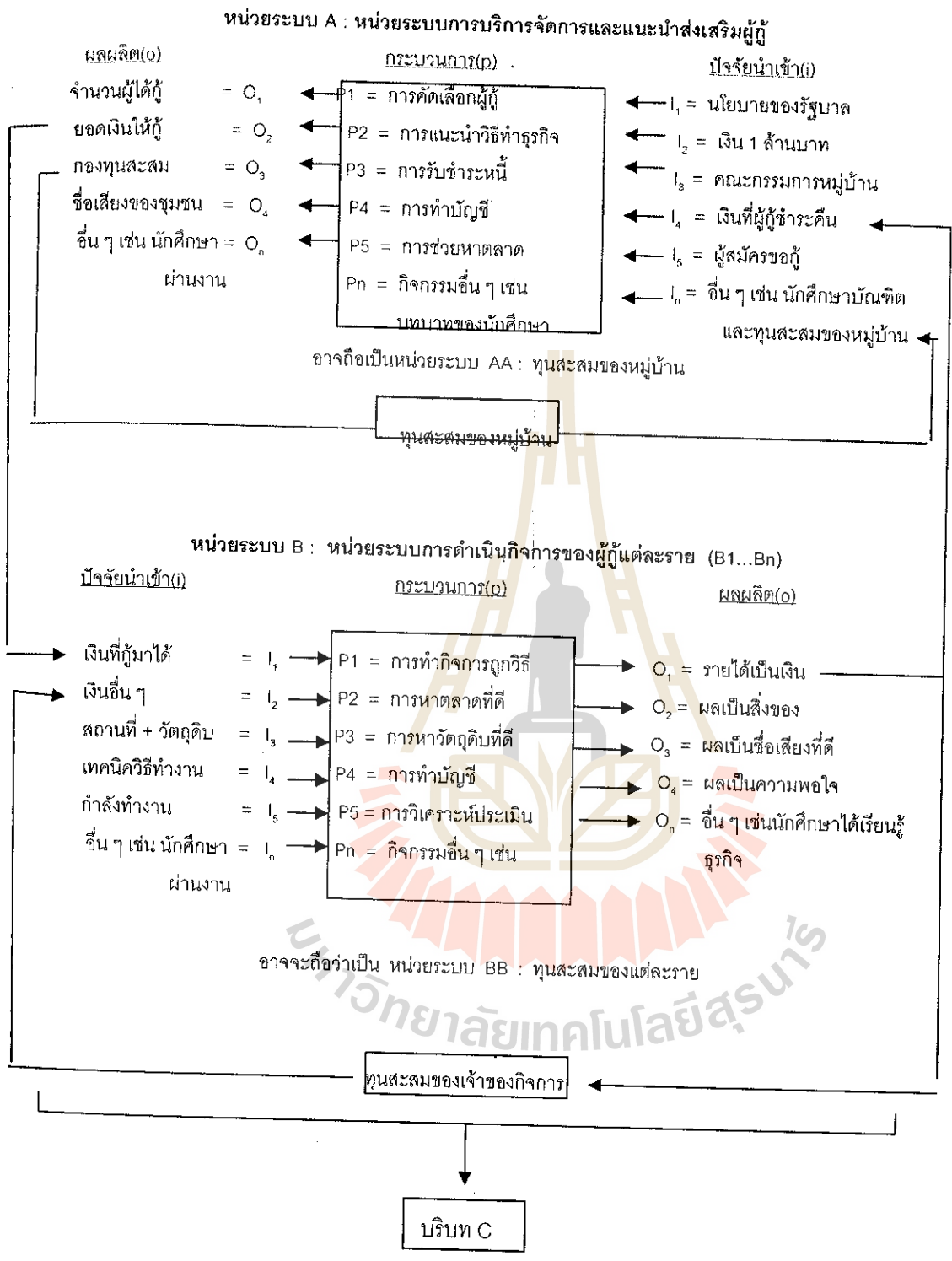
คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	10	คน
--------------------------	-------	----	----

สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	100	คน
สมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	จำนวน	70	คน
สมาชิกทั่วไป	จำนวน	30	คน
ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	200	คน
ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพ	จำนวน	18	คน
ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	จำนวน	20	คน

ตัวแปรและตัวชี้วัด

แผนภาพข้างล่างนี้ แสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ “ชีพีโมเดล” ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

แผนภูมิที่ 1 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากกรอบความคิดทฤษฎีที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 1 เมื่อนำมากำหนดเป็นตัวชี้วัด แหล่งข้อมูลและวิธีเก็บข้อมูลของการประเมินทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บริบท ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้) ดังนี้

1. การประเมินบริบท (Context Evaluation : C) มีรายละเอียดตามตารางดังนี้

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน CI-ประวัตินาม เป็นมาหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> ที่มาของหมู่บ้าน/ ชุมชน คนกลุ่มแรกที่เข้ามา มาตั้ง หมู่บ้าน อพยพมาจากที่ไหน สาเหตุที่อพยพ สภาพเดิมทาง ภูมิศาสตร์ของหมู่- บ้านมีสภาพอย่างไร อาชีพเดิม (อาชีพ หลัก/รอง) คืออะไร อาชีพเดิมที่เลิกทำ แล้วคืออะไร เพราะ อะไรจึงเลิกทำ อาชีพใหม่ที่เพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลง ด้านสาธารณูปโภค มีประมาณ พ.ศ. ไດ 	<ol style="list-style-type: none"> ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่มอาชีพ ข้อมูลที่มีการบันทึก ไว้แล้ว 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 ศึกษาจากเอกสาร

C2 - สถาปัตยกรรมศาสตร์ ของหมู่บ้าน	(ถนน, ไฟฟ้า, ประปา) 1. ลักษณะที่ตั้ง หมู่บ้าน 2. อาณาเขตติดต่อกับ หมู่บ้านอื่น 3. แผนที่หมู่บ้าน	1. ข้อมูลจากเอกสาร 2. หมู่บ้าน 3. ผู้นำชุมชน	1. ศึกษาจากเอกสาร 2. สังเกต 3. สัมภาษณ์
C3 - สภาพเศรษฐกิจ และสังคมของ หมู่บ้าน	1. อาชีพหลักและ อาชีพรองของ ชาวบ้าน 2. จำนวนพื้นที่ทำการ เกษตร 3. จำนวนที่ดินทำกิน โดยเฉลี่ย 4. จำนวนและประเภท ร้านค้าในหมู่บ้าน 5. จำนวนโรงสีใน หมู่บ้าน 6. โรงงานอุตสาหกรรม ในหมู่บ้าน 7. โรงเรียนในหมู่บ้าน (จำนวนครู/นักเรียน) 8. โรคที่เจ็บป่วย 9. สถานที่รักษาเมื่อ เจ็บป่วย	1. ผู้นำชุมชน 2. สถานีอนามัยตำบล 3. โรงเรียน 4. เกษตรตำบล 5. หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 2. สังเกต
C4 - วัฒนธรรม ประเพณี	1. จำนวนวัด/โบสถ์/ มัสยิด 2. จำนวนพระ/เณร/ บาทหลวง 3. ภาษาพื้นบ้าน	1. ผู้นำชุมชน 2. ผู้อาวุโส 3. ชาวบ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 2. ศึกษาเอกสาร 3. สังเกต

<p>C5 - โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร</p>	<p>4. ประเพณีที่สำคัญ</p> <p>5. ความเชื่อด้านต่างๆ (ศาลปู่ตาฯ)</p> <p>1. จำนวนและสภาพของโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน, ไฟฟ้า, ประปา, โทรศัพท์, หอกระจายข่าว, ฯลฯ</p> <p>2. จำนวนและสภาพทรัพยากร เช่น ป่าไม้ แหล่งน้ำแร่ ฯลฯ ที่เป็นสาธารณประโยชน์</p>	<p>1. ผู้นำชุมชน</p>	<p>1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1</p> <p>2. สังเกต</p>
<p>C6 - ผู้นำชุมชนการรวมกลุ่ม และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น</p>	<p>1. ประเภทผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ</p> <p>2. กลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน (จำนวนสมาชิก, ทุนของกลุ่ม, กิจกรรมกลุ่ม, ปีก่อตั้ง)</p> <p>3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ (ชื่อ, อายุ, ความเชี่ยวชาญ)</p>	<p>1. ผู้นำชุมชน</p>	<p>1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1</p> <p>2. สังเกต</p>
<p>C7 - โครงการพัฒนาที่ผ่านมา</p>	<p>1. โครงการของภาครัฐ</p> <p>2. โครงการของภาคเอกชน</p> <p>3. โครงการที่ชาวบ้าน</p>	<p>1. ผู้นำชุมชน</p> <p>2. ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง</p> <p>3. ข้อมูลที่บันทึกไว้</p>	<p>1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1</p> <p>2. ศึกษาจากเอกสาร</p> <p>3. สังเกต</p>

<p>C8 - ความเข้มแข็ง ของชุมชน</p>	<p>ทำขึ้นเอง (ชื่อ โครงการ/กิจกรรม ของโครงการ) (ย้อนหลัง 5 ปี)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ความสามัคคี 2. ความซื่อสัตย์ 3. การช่วยเหลือกัน 4. การยกย่องคนทำ ความดี 5. โอกาสในการหา ความรู้ 6. อาชีพที่เลี้ยงครอบครัว ได้ 7. ครอบครัวอบอุ่น รักใคร่ปรองดอง 8. การรวมกลุ่ม 9. การประชุม/เสวนา สม่ำเสมอ 10. การช่วยเหลือ ผู้ด้อยโอกาส 11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม 12. การจัดทำแผนงาน แก้ปัญหาชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชาวบ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.2 ครั้งที่ 1 (มาจากข้อมูลดิบ สัมภาษณ์ 20 ครัวเรือน)
<p>ระดับรายบุคคล C9 - อาชีพเดิม</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. อาชีพหลัก/รอง 2. ผลการประกอบ อาชีพเดิม (เพียงพอ ต่อการเลี้ยงครอบครัว หรือไม่) 3. ปัญหาอุปสรรคใน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

การประกอบอาชีพ

2. การประเมินปัจจัย มีรายละเอียดตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 3 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัย

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
I1 - นโยบาย ระเบียบ แนวทางปฏิบัติ	1. รายละเอียดของ ระเบียบสำนัก นายกฯ 2. รายละเอียดของ กองทุนฯ	1. ระเบียบสำนัก- นายกฯ 2. ระเบียบที่เกี่ยวข้อง กับกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง แห่งชาติ	1. ศึกษาจากเอกสาร
I2 - คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. จำนวน 2. คุณสมบัติ 3. วิธีการได้มา 4. การพ้นจากตำแหน่ง 5. ระยะเวลาในการ ดำรงตำแหน่ง	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. ศึกษาจากเอกสาร
I3 - การเตรียมความ พร้อม การสร้าง ความรู้ความเข้าใจ แก่คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน และชาวบ้าน	1. วิธีการในการ เตรียมความพร้อม 2. เนื้อหาในการเตรียม ความพร้อม 3. จำนวนครั้งในการ เตรียมความพร้อม 4. หน่วยงาน/องค์กร ที่ทำหน้าที่ในการ เตรียมความพร้อม	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ส่วนราชการ 3. ชาวบ้าน 4. ผู้นำชุมชน	1. สัมภาษณ์ชาวบ้าน ตามแบบ บร.3, บร.9 (จากข้อมูลดิบ 30 ครั้งเรือน) 2. สัมภาษณ์คณะ กรรมการกองทุน หมู่บ้าน

14 - เงินกองทุน 1 ล้านบาท	1. วันที่ได้รับอนุมัติ 2. การเก็บรักษาเงิน	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์
15 - เงินทุนสะสมอื่นๆ	1. ประเภท/จำนวน/ ที่มา และการเก็บ รักษาเงินทุนสะสม อื่นๆ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
16 - บัณฑิตกองทุน ระดับรายบุคคล	1. ประวัติส่วนตัวชื่อ, วุฒิการศึกษา, อายุ, เพศ, ภูมิลำเนา, สถานภาพ, สมรส, ความสามารถพิเศษ (ถ้ามี) 2. บทบาทหน้าที่	1. บัณฑิตกองทุน หมู่บ้าน 2. คู่มีอนักศึกษา	1. ศึกษาด้วยตนเอง 2. ศึกษาจากเอกสาร
17 - จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ	1. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11
18 - จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้	1. จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ 2. ที่มาของเงินทุน	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
19 - วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ	1. วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11

3. การประเมินกระบวนการ มีรายละเอียดตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 3 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินกระบวนการ

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
PC1 - การจัดทำ ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	1. กระบวนการใน การจัดทำระเบียบ กองทุนหมู่บ้าน 2. ผู้มีส่วนร่วมในการ จัดทำ 3. ปัญหาอุปสรรคใน การจัดทำ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุน หมู่บ้าน 3. ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม จากคณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้านและ ชาวบ้าน
PC2 - การจัดทำ เอกสารของขึ้น ทะเบียน	1. กระบวนการในการ จัดทำระเบียบ กองทุนหมู่บ้าน 2. ผู้มีส่วนร่วมในการ จัดทำ 3. ปัญหาอุปสรรค ในการจัดทำ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์
PC3 - ระบบบัญชี กองทุน	1. จำนวนบัญชีที่จัดทำ (จำนวนเล่ม) 2. ชื่อบัญชี เช่น บัญชี ลูกหนี้, บัญชีดุลเงิน สัจจะ 3. ความเป็นปัจจุบัน 4. ผู้จัดทำ 5. ปัญหาอุปสรรคใน การจัดทำ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีกองทุน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาเอกสาร

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PC4 กิจกรรมเกี่ยวกับ สมาชิกกองทุน หมู่บ้าน			
PC4.1 - การรับสมัคร	<ol style="list-style-type: none"> 1. ช่วงเวลาในการรับสมัครสมาชิกและเหตุผล 2. ค่าธรรมเนียมการสมัครและเหตุผล 3. ขั้นตอนการรับสมัครและเหตุผล 4. คุณสมบัติผู้สมัครและเหตุผล 5. ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบบร.4 2. สัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 3. ศึกษาจากเอกสาร
PC4.2 - การหมดสมาชิกภาพ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การหมดสมาชิกภาพและเหตุผล 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบบร.4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติมจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 3. ศึกษาจากเอกสาร
PC4.3 - ประเภทสมาชิก	<ol style="list-style-type: none"> 1. การกำหนดประเภทสมาชิกและเหตุผล 		
PC4.4 - การทำทะเบียนสมาชิก	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความเป็นปัจจุบันในการจัดทำ 2. ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. เอกสารด้านทะเบียนสมาชิก 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PC5 - กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน			

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PC5.1 - ขั้นตอนการ การขอกู้	1. ขั้นตอนในการขอกู้ 2. เอกสารประกอบ การขอกู้ 3. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุน หมู่บ้าน 3. ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน 4. เอกสาร โครงการ การขอกู้	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PC5.2 - การคัดเลือก ผู้กู้	1. หลักเกณฑ์ในการ คัดเลือกและเหตุผล 2. วิธีการคัดเลือกและ เหตุผล 3. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
PC5.3 - การโอนเงิน ให้ผู้กู้	1. ขั้นตอนในการ โอนเงิน 2. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ที่ได้รับเงินกู้ 3. หลักฐานการโอน เงิน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PC5.4 - การรับ ชำระหนี้	1. ขั้นตอนในการ รับชำระหนี้ 2. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ส่งเงินคืน 3. เอกสารในการส่ง เงินคืน	1. สัมภาษณ์
PC6 - การส่งเสริม การใช้เงินกู้			

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PC6.1 - การแนะนำวิธีทำธุรกิจ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้แนะนำ 2. ประเด็นในการแนะนำ 3. วิธีการแนะนำ 4. จำนวนครั้งในการแนะนำ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์
PC6.2 - การช่วยเหลือตลาด	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ที่ช่วยเหลือตลาด 2. วิธีการในการส่งเสริมการตลาด 3. ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์
PC7 - การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ที่ทำการตรวจสอบ 2. วิธีการตรวจสอบ 3. จำนวนครั้งในการตรวจสอบ 4. ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์
PC8 - การจัดทำรายงานและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประเภทรายงานที่จัดทำ 2. ประเภทผลงานที่มีการเผยแพร่ 3. วิธีการเผยแพร่ผลการดำเนินงาน 4. ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกและชาวบ้าน 3. เอกสารการจัดทำรายงาน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต 3. ศึกษาจากเอกสาร
PC9 - การจัดสรรผลประโยชน์	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัดส่วนในการจัดสรรและเหตุผล 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับรายบุคคล PC10 - การใช้จ่ายเงิน กู้	1. รายละเอียดของการ ใช้จ่าย	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้ 2. บัญชีการใช้จ่ายเงิน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 11 2. ศึกษาจากเอกสาร 3. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
PC11 - การหาความรู้ เพิ่มเติม	1. วิธีการหาความรู้ เพิ่มเติม	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สังเกตจากการ เสวนาตามแบบ บร. 6
PC12 - การหาตลาด	1. วิธีการหาตลาด	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์
PC13 - การทำบัญชีใช้ จ่ายเงิน	2. ผู้ที่ช่วยเหลือแนะ นำในการหาตลาด	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์
	1. การจัดทำบัญชี (มี/ ไม่มี)	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	2. ศึกษาจากเอกสาร
	2. ผู้ที่ช่วยเหลือแนะ นำการจัดทำบัญชี	2. บัญชีการใช้จ่ายเงิน	

4. การประเมินผลผลิต มีรายละเอียดตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 5 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินผลผลิต

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
PD1 - จำนวนสมาชิก กองทุน	<ol style="list-style-type: none"> จำนวนสมาชิกเดิม (ณ วันเริ่มตั้งกองทุน) จำนวนสมาชิกที่มีการเพิ่มขึ้น/ลดลง (31 ก.ค. 45) เหตุที่สมาชิกเพิ่มขึ้น/ลดลง 	<ol style="list-style-type: none"> คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ทะเบียนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตามแบบบร.4 สัมภาษณ์เพิ่มเติม ศึกษาจากเอกสาร
PD2 - จำนวนผู้ได้เงิน กู้	<ol style="list-style-type: none"> จำนวนครั้งที่มีการอนุมัติให้กู้ จำนวนผู้กู้ยืมและผู้ได้รับอนุมัติให้กู้ในแต่ละครั้ง จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้ต่อจำนวนสมาชิกกองทุนทั้งหมด (31 ก.ค. 45) จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้จำแนกตามแบบบร.4 ข้อ 5 	<ol style="list-style-type: none"> คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บัญชีคุมลูกหนี้ 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตามแบบบร.4 ศึกษาจากเอกสาร
PD3 - ยอดเงินที่ให้กู้	<ol style="list-style-type: none"> ยอดเงินที่มีผู้มาขอกู้และยอดเงินที่ได้รับอนุมัติแต่ละครั้ง 	<ol style="list-style-type: none"> คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บัญชีคุมลูกหนี้ 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตามแบบบร.4 ศึกษาจากเอกสาร

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PD4 - จำนวนผู้ชำระ ค่าน้ำตามกำหนด	2. ยอดเงินที่ได้ออมนัติ ให้กู้ทั้งหมด (31 ก.ค. 45) 3. ยอดเงินที่ได้รับ ออมนัติจำแนกตาม บร.4 ข้อ 5 นับถึง 31 ก.ค. 45 1. จำนวนผู้กู้ที่ชำระ ค่าน้ำตามกำหนด (31 ก.ค. 45) 2. จำนวนผู้กู้ที่ไม่ ชำระค่าน้ำตามกำหนด (31 ก.ค. 45) และ เหตุผล 3. การแก้ไขปัญหาเมื่อ ผู้กู้ไม่ชำระค่าน้ำตาม กำหนด	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม 3. ศึกษาจากเอกสาร
PD5 - ยอดเงินที่มีการ ชำระค่าน้ำ	1. ยอดเงินผู้ที่มาชำระ ค่าน้ำนับถึง 31 ก.ค.45 จำแนกเป็นเงินสด, ดอกเบี้ย, ค่าปรับ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. ศึกษาจากเอกสาร
PD6 - กองทุนสะสม	1. ยอดเงินกองทุน สะสมแยกประเภท ตาม I7 2. การใช้ประโยชน์ จากกองทุนสะสม	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีเงินฝากกอง ทุนสะสม	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PD7 - การใช้เงินตามวัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> จำนวนผู้กู้ที่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์โครงการ จำนวนผู้กู้ที่ใช้เงินไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์โครงการ เหตุผลที่ไม่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์โครงการ 	<ol style="list-style-type: none"> ผู้ตรวจสอบตาม PC7 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ผู้ตรวจสอบ
PD8 - ทักษะคิดของชุมชนต่อกองทุน	<ol style="list-style-type: none"> ทัศนคติต่อการรวมกองทุนหมู่บ้านในเชิงบวก/ลบ ทัศนคติต่อกองทุน 1 ล้านบาท ในเชิงบวก/ลบ 	<ol style="list-style-type: none"> คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกและชาวบ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตามแบบบร.9 สัมภาษณ์เพิ่มเติม
PD9 - การเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ (หลังจากทำ PC10)	<ol style="list-style-type: none"> ประเภทเครือข่ายที่เกิดขึ้น กิจกรรมของเครือข่ายที่เกิดขึ้น ปัจจัยที่ก่อให้เกิดองค์กรเครือข่าย 	<ol style="list-style-type: none"> บัณฑิตกองทุน 	<ol style="list-style-type: none"> รายงานการปฏิบัติงานของบัณฑิตกองทุน
PD10 - การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง	<ol style="list-style-type: none"> ประสบการณ์/การเรียนรู้ว่าการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ประสบการณ์/การเรียนรู้จากการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตามแบบบร.10

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PD11 - ความเข้มแข็ง ของชุมชนที่ เกิดจากกอง ทุนหมู่บ้าน	1. ความสามัคคี 2. ความซื่อสัตย์ 3. การช่วยเหลือกัน 4. การยกย่องคนทำ ความดี 5. โอกาสในการหา ความรู้เพิ่มเติม 6. จำนวนครอบครัวที่ มีอาชีพเลี้ยงตัวได้ 7. ครอบครัวอบอุ่น รักใคร่ปรองดอง 8. การรวมกลุ่ม 9. การประชุมเสวนา สม่ำเสมอ 10. การช่วยเหลือผู้ ด้อยโอกาส 11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม 12. การจัดทำแผนงาน แก้ปัญหาชุมชน	1. สมาชิกและชาว บ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.2 บร.7 (จากข้อ มูลฉบับ 30 คราวเรือน) 2. สังเกต
PD12-ผลที่ได้ตาม วัตถุประสงค์ของการกู้			
PD12.1 - ผลโดยตรง	1. ผลการให้เงินกู้ ตามวัตถุประสงค์ ของโครงการ	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต
PD12.2 - ผลโดยอ้อม	1. ประสิทธิภาพ 2. การยอมรับจาก ชุมชน	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ 2. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.10

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

ได้แก่ แบบรายงานต่างๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อใช้ในการสังเกตและการสัมภาษณ์ มีดังนี้ (แบบฟอร์มในภาคผนวก ง)

1) แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน) ใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพโดยทั่วไปของหน่วยระบบที่ประเมินคือหมู่บ้านคลองตะแบก ได้ทราบว่าอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไรมีการเปลี่ยนแปลงในด้านใดบ้างโดยศึกษาจากข้อมูลที่มีอยู่แล้วจากผู้ใหญ่บ้าน สถานีอนามัยหมู่บ้าน หรือแหล่งข้อมูลอื่นๆ

2) แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน) ใช้ศึกษาเกณฑ์ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน โดย กำหนดกลุ่มเป้าหมาย 50 % ของครัวเรือนในหมู่บ้านคลองตะแบก เนื่องจากจำนวนครัวเรือนมี 338 ครอบคลุม ทำการสัมภาษณ์เป็นรายครัวเรือน ให้กระจายในกลุ่มเป้าหมายทั่วถึง เพื่อภาพรวมที่แท้จริงของหมู่บ้านโดยสรุป

3) แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) ทำการสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้นำชุมชนกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชาวบ้าน โดยทั่วไป แล้วทำการสรุปผลการสัมภาษณ์โดยใช้ บร.3

4) แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารของกองทุนและสัมภาษณ์กิจกรรมของกองทุน รวมทั้งการดำเนินการรายงานการเปลี่ยนแปลงของกองทุนจาก กรรมการกองทุน รวบรวมข้อมูล สรุปข้อมูลลงใน แบบรายงาน รายงานผลทุกเดือนต่ออาจารย์นิเทศน์

5) แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) จัดเวทีประชาคม โดยขอความร่วมมือกับพัฒนากรในการจัดประชาคมและเป็นพิธีกรดำเนินรายการ เสิมกรรมการกองทุนเข้าร่วมเวทีประชาคมรวบรวมข้อมูล สรุปลงใน บร.5 มีเนื้อหา เกี่ยวกับระเบียบกองทุน ปัญหาและแนวทางแก้ไขในการดำเนินงานกองทุน ร่วมกันในระดับตำบล

6) แบบรายงาน บร. 6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงิน จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) โดยจุดกลุ่มเสวนาสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่กู้เงิน และมีอาชีพเดียวกันในหมู่บ้าน ชี้แจงวัตถุประสงค์การจัดเวทีเสวนา ดำเนินการเสวนาสรุปผลลงใน บร. 6 โดยใช้ระยะเวลา อาชีพละวัน กำหนดวันตามความสะดวกของชาวบ้านในวันที่ว่างจากการทำงานจนครบทุกอาชีพ

7) แบบรายงาน บร. 7 (แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งทางชุมชนในทัศนะของประชาชน) รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของชาวบ้าน เพื่อหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน) โดยการสัมภาษณ์ แล้วนำผลมาสรุปประกอบกับ บร.2

8) แบบรายงาน บร.8 (โครงการเสริมธุรกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์) จัดการรวบรวมกลุ่มกันในตำบล ซึ่งบ้านโนนนา เป็นหนึ่งใน 16 หมู่บ้านในตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ทำการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ ผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยใช้รูปแบบการเขียนแผนธุรกิจผู้ประกอบการ SMEs (นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรม และวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อย) โดยศึกษาจากกลุ่มผู้ทำขมจีน เป็นแหล่งค้นหาข้อมูล ร่วมกันสรุป โดยยึดรูปแบบจาก ชุดวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจและชุดวิชาการจัดการธุรกิจชุมชน นำเสนอในรูปแบบของการแผนธุรกิจ

9) แบบรายงาน บร. 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์) ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ บุคคลทั่วไป ผู้นำ ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน และกรรมการกองทุน

10) แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน) ใช้สรุปบทเรียนในการศึกษาและดำเนินกิจกรรมกองทุนหมู่บ้าน จัดเวทีร่วมกันในระดับหมู่บ้านหรือตำบล สรุปผล ปัญหาแนวทางแก้ไข หรือแนวทางซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการกองทุน โดยขอความร่วมมือคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และสมาชิกกองทุนเข้าร่วม

บันทึกกองทุนในตำบลเดียวกันร่วมกันจัดสัมมนาสรุปบทเรียน เป็นภาพโดยรวมของตำบล สรุปลง บร.10 จัดทำรายงาน ส่งต่ออาจารย์เทศน์

11) แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี) รวบรวมศึกษารายกรณีผู้ที่เกี่ยวข้องโครงการ การดำเนินการ กิจกรรม ตามกลุ่มอาชีพสัมภาษณ์ เป็นระยะๆ โดยการ เลือกจำนวนกลุ่มเป้าหมาย 5 กลุ่มอาชีพ คือ อาชีพด้านการเกษตร การค้าขาย เลี้ยงสัตว์ การบริการและอุตสาหกรรมในครอบครัว โดยศึกษาร้อยละ 30 ของแต่ละกลุ่มอาชีพ

12) แบบรายงาน บร. 12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน) เป็นการวิเคราะห์ที่วิเคราะห์ตัวแผนแม่บทชุมชนระดับตำบลร่วมกันระหว่างบันทึกกองทุน พัฒนาการ ประธานกองทุน และอบต. เข้าร่วมการจัดเวทีประชาคมวิเคราะห์แผนแม่บทระดับตำบล โดยใช้กระบวนการ AIC สรุปผลการวิเคราะห์แผนแม่บท ตาม แบบ บร. 12 ในระดับตำบล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ของหมู่บ้านคลองตะแบกได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมาประเมินกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบก โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. การสังเกตและบันทึก

การสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่วไปด้านต่างๆ ของหมู่บ้านคลองตะแบก

ตลอดจนการสังเกตและบันทึกขณะร่วมกิจกรรม ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เช่น ใน

การเรียกประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านคลองตะแบก เวลาที่มีงานบุญงานกุศลในหมู่บ้าน

2. การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม ตลอดจนรายบุคคลในหมู่บ้านโดยใช้แบบรายงานต่างๆ (บรร.)

3. การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน

เพื่อรับฟังความคิดเห็นของชาวบ้านและให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ เพื่อรับทราบปัญหาและความต้องการของชาวบ้าน เพื่อนำมาแก้ไขและพัฒนาหมู่บ้านคลองตะแบก

4. รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ

จากเอกสารต่าง ๆ ที่มีข้อมูลอยู่แล้ว เช่น เอกสารระเบียบข้อบังคับของหมู่บ้านคลองตะแบก เอกสารการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบก ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี งบประมาณ เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์โดยใช้สถิติได้แก่การแจกแจงความถี่

1.1 การคำนวณค่าร้อยละ

1.2 ค่าเฉลี่ย

1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์โดยใช้สถิติไม่ได้แก่

2.1 การวิเคราะห์เนื่องจากการสัมภาษณ์

2.2 การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้

ภายหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน มาแล้วแยกหัวข้อ ตามประเด็นที่ศึกษาวิจัย แล้วจึงนำมาวิเคราะห์ จัดระบบโดยนำเสนอเป็นรายงานการวิจัยเรียบเรียง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์และติดตามการประเมินโครงการ

หลังจากผู้ทำสารนิพนธ์ได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามข้อชี้วัดต่าง ๆ ซึ่งประยุกต์จากรู้แบบการประเมินชีพ โมเดล เพื่อมาเพื่อมาวิเคราะห์โดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการครั้งนี้ ผลการประเมินแบ่งได้เป็น 3 ตอน ด้วย

ตอนที่ 1. บริบทชุมชน

ตอนที่ 2. ผลการประเมินโครงการภาพรวม

ตอนที่ 3. สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 4 ประการได้แก่

3.1 เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านคลองตะแบกบรรลุเป้าหมาย 5 ข้อเพียงใด

3.2 เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน

3.3 เพื่อทราบว่าได้เกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้หรือไม่

3.4 เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน โดยจะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริงเป็นสำคัญ

จริงเป็นสำคัญ

บริบทชุมชน

บริบทระดับประเทศ

ความยากจนของประเทศ

ผลกระทบต่อความยากจนในปี 2543 จำนวนคนยากจนลดลงแต่มีคนที่พร้อมจะจนมากขึ้น เส้นความยากจนสมบูรณ์ ในปี 2543 มีค่าประมาณ 892 บาทต่อคนต่อเดือน เพิ่มสูงขึ้นจากปี 2540 ร้อยละ 0.7 ทั้งนี้เพราะอัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 4.56 ต่อปี ซึ่งช่วยบรรเทาความเดือดร้อนจากค่าครองชีพของประชาชนได้มาก เมื่อวิเคราะห์หาจำนวนคนยากจนที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนแล้วพบว่า จำนวนคนยากจนทั้งประเทศมีทั้งสิ้น 9.34 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 15 ของประชากรทั้งประเทศ เทียบกับปี 2542 แล้ว จำนวนคนจนลดลง 0.52 ล้านคน หรือร้อยละ 5.3 อย่างไรก็ตามเมื่อวิเคราะห์ถึงคนที่มียาได้สูงกว่าเส้นความยากจน ไม่เกินร้อยละ 20 หรือเรียกว่ากลุ่มคนเกือบจน กลับพบว่ามีจำนวนถึง 4.2 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปี 2542 ถึง 8 แสนคน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 23.5 ซึ่งเป็นเครื่องชี้ว่าหากภาวะเศรษฐกิจผันผวน จนทำให้รายได้ของประชาชนลดลงแล้วจะส่งผลให้จำนวนคนยากจนมีโอกาที่จะเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วได้ การกระจายของจำนวนคนจน คนจนในปี 2543 อยู่ในชนบท 8.66 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปี 2539 ร้อยละ 38 และอยู่ในเขตเทศบาลและสุขาภิบาลอีก 0.68 ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 26 ในระยะ

เดียวกัน ส่วนคนจนตามภูมิภาคต่างๆ พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวนมากที่สุดคิดเป็น สัดส่วนร้อยละ 62 ของทั้งหมด รองลงมาเป็นภาคเหนือร้อยละ 19.7 สำหรับกรุงเทพฯและปริมณฑล ถึงแม้จะมีคนจนไม่มากแต่กลับมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจาก ห้าคนในปี 2539 เป็น 8 ห้าคน ในปี 2543 หรือเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 100

จำนวนคนจนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร เมื่อพิจารณาจากรายได้หลักของครัวเรือนแล้วจะพบว่า คนจนในปี 2543 ส่วนใหญ่ถึง 5.1 ล้านคน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 54.6 ของทั้งหมดจะเป็น เกษตรกร รองลงไปเป็นคนงานเกษตรร้อยละ 16.9 และคนที่ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ ได้แก่ ผู้มี รายได้จากบำนาญและค่าเช่าต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 11.6 ของทั้งหมด อย่างไรก็ตามเมื่อวิเคราะห์ สัดส่วนความยากจนในแต่ละกลุ่มแล้วพบว่าเพราะสัดส่วนเกษตรกรที่ยากจนมีแนวโน้มลดลงใน ขณะที่คนงานเกษตรผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพและผู้ดำเนินธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตรมีสัดส่วนคนจนมากขึ้น

นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SME)

การดำเนินธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความสำคัญในหารพัฒนาเศรษฐกิจ รัฐบาลจึงควรให้ความสนใจต่อการดำเนินการเป็นอย่างยิ่ง และผู้ประกอบการควรให้ความสนใจต่อ นโยบายของรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนโยบายของรัฐ จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2544 แสดงเจตนารมณ์ ยุทธศาสตร์ และนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งมั่นจะ สร้างเสถียรภาพและความมั่นคง ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ เพื่อประโยชน์สุขของประเทศไทยนั้น มี นโยบายที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยตรง อย่างเช่น นโยบายการ สร้างรายได้ นโยบายด้านพาณิชย์และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

1. นโยบายการสร้างรายได้ ได้พูดถึงการแก้ปัญหาหนี้สินของประเทศด้วยการ สร้างรายได้ โดยเน้นการสร้างรายได้ทุกระดับ โดยส่งเสริมแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามศักยภาพ ของชุมชน ในระดับฐานรากของประเทศ ตั้งแต่การผลิตเพื่อบริโภค การนำผลผลิตที่เหลือ ออกจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ในครอบครัว ส่งเสริมการรวมตัวเพื่อดำเนินเศรษฐกิจระดับชุมชน เร่ง พัฒนาผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งส่งเสริมเชื่อมโยงอย่างเกื้อกูลและสนับสนุน ซึ่งกันและกันกับธุรกิจขนาดใหญ่ คู่ตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อสร้างรายได้ให้กับ ประชาชนอย่างเป็นระบบ รัฐบาลจะสนับสนุนให้เกิดการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตทั้งภาค เกษตร อุตสาหกรรมและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดยุคใหม่ โดยคำนึง ทรัพยากร ธรรมชาติ และศักยภาพของทักษะที่โดดเด่น เพื่อสร้างฐานการกระจายโอกาส กระจาย ความเสี่ยง และฐานการผลิตของการผลิตของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมี แนวนโยบายครอบคลุม 3 ด้าน คือ ด้านการเกษตร ด้านอุตสาหกรรมและด้านบริการ

1.1 ด้านการเกษตร ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ การฟื้นฟูและเสริมสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร โดยการปรับโครงสร้างด้านสินเชื่อ การส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน และส่งเสริมให้เกษตรกรมีที่ดินทำกิน โดยการพัฒนาการตรวจสอบคุณภาพ มาตรฐาน และส่งเสริมการประมงชายฝั่ง

1.2 ด้านอุตสาหกรรม รัฐบาลได้นโยบายหลายๆ ด้าน ดังนี้

1) ปรับโครงสร้างการผลิตในการผลิตในภาคอุตสาหกรรมโดย

คำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ ทักษะฝีมือภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย ศักยภาพทางการผลิตและการตลาด

2) เสริมสร้างให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐาน

3) พัฒนาบุคลากรและแรงงานภาคอุตสาหกรรมให้สอดคล้อง

กับทิศทางการพัฒนา

4) ส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของประเทศ โดยให้สนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือ

ในการวิจัย และพัฒนาผลิตภัณฑ์ และเทคโนโลยีระหว่างภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา

รวมทั้งผลักดันให้เกิดเครือข่ายสารสนเทศเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตและการตลาด

5) ส่งเสริมบทบาทของสถาบันการเงิน รวมทั้งสนับสนุนการจัดตั้ง

และการดำเนินงานของกองทุน ตลอดจนระบบการกำกับสินเชื่อ เพื่อพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรม

ขนาดกลางและขนาดย่อม

6) สนับสนุนให้เกิดผู้ประกอบการใหม่ๆ ในธุรกิจอุตสาหกรรม

ขนาดกลางและขนาดย่อมสำหรับเศรษฐกิจใหม่ที่ใช้ความรู้เป็นฐาน จะเห็นว่าแนวนโยบายทางด้าน

อุตสาหกรรมใน 3 ประเด็นหลัง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมสนับสนุนธุรกิจขนาดกลาง

และขนาดย่อม

1.3 ด้านบริการและการท่องเที่ยว รัฐบาลมีนโยบายในการส่งเสริมคุณภาพมาตรฐานในการให้บริการ และยกระดับความสามารถใน การแข่งขันของภาคบริการและการ

ท่องเที่ยว โดย

1) พัฒนาภาคบริการจากการปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน จัด

หน่วยงานและองค์กรเพื่อให้มีการใช้ศักยภาพบริการเต็มที่ รวมทั้งเร่งรัดพัฒนาผู้ประกอบการด้าน

บริการให้ความรู้ และทักษะทั้งด้านภาษา มาตรฐานการบริการและการจัดการ

2) การส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้วยด้วยเร่งรัดฟื้นฟูระดับความสัมพันธ

และความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้ไทยเป็นประตูหลักของการท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้

ทั้งทางด้านการตลาด การขนส่ง การลงทุน การบริหารจัดการ รวมทั้งอุปสรรคในการท่องเที่ยว

จากนั้นได้มีแนวทางท่องเที่ยว โดยใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก โดยกสนสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวในระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศเชื่อมโยงกับวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และธุรกิจชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยว และการยกระดับประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการประชุมสัมมนา และการแสดงสินค้าทางภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้ได้มีแนวทางในการพัฒนาการเพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ ทั้งเชิงอนุรักษ์ เชิงคุณภาพ รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการ ทั้งในรูปแบบการจัดสหกรณ์การท่องเที่ยว และการพัฒนาพื้นฐานที่ชุมชนรวมทั้งการเพิ่มมาตรการอำนวยความสะดวกสร้างความปลอดภัยและการเอาเปรียบนักท่องเที่ยว

นโยบายด้านพาณิชย์และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

รัฐบาลมุ่งมั่นที่จะยกระดับนโยบายด้านการค้าต่างประเทศจากการเน้นเพียงเร่งรัดการส่งออกในทุกระดับสู่การพัฒนาเครือข่ายการตลาดเข้าสู่ระดับโลกและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างทันการณ์เพื่อให้เศรษฐกิจไทยผงิกและสอดรับเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจโลกอันเข้มแข็งในโลกยุคไร้พรมแดน โดยมีแนวทางดังนี้

ด้านการพาณิชย์

1) สนับสนุนและผลักดันให้ภาคเอกชนยกระดับความพร้อมในการเผชิญการแข่งขันเสรีในเวทีการค้าระหว่างประเทศโดยใช้แนวคิดการตลาดสมัยใหม่ การพัฒนาองค์กรและบุคลากร พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสาร การวางแผนและพัฒนาการผลิตให้ตรงกับความต้องการของตลาด และสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิตและการจำหน่ายให้ได้ประโยชน์สูงสุดในเชิงต้นทุนและการตลาดตลอดจนการเตรียมความพร้อมในเชิงของทักษะ เทคโนโลยี และวิทยาการที่จำเป็นในการแข่งขันระดับโลก

2) พัฒนาและส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการค้าสินค้าและบริการในภูมิภาค และเป็นศูนย์กลางการแสดงสินค้าระหว่างประเทศ

3) ส่งเสริมการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อสร้างโอกาสแก่ผู้ประกอบการในการเข้าสู่ตลาดโลกโดยเร่งผลักดันมาตรการและกฎหมายที่จำเป็นต่อการประกอบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

4) เร่งปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารราชการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเพื่อให้สามารถปฏิบัติการกิจการในการสนับสนุนและส่งเสริมการส่งออกทั้งในด้านการตลาด และข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนช่วยเหลือผู้ประกอบการค้าในต่างประเทศ

ด้านการค้าสินค้าและบริการ

1) ส่งเสริมให้กิจการของไทยสามารถครอบครองเทคโนโลยีและทรัพย์สินทางปัญญาที่มาจากแหล่งอื่นแล้วนำมาพัฒนาสร้างมูลค่าเพิ่มให้สามารถทำการผลิตที่มีความหลากหลาย

กว่าของเดิม และส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนเพื่อเปิดโอกาสให้นักคิดและผู้ประกอบการไทยพัฒนาภูมิปัญญาไทย เข้าสู่ระบบการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของคนไทย

2) ส่งเสริมให้ธุรกิจค้าปลีกขนาดกลางและขนาดเล็กสามารถดำรงอยู่ และปรับตัวรองรับการแข่งขันการเปิดเสรีด้านการค้าบริการได้

3) กำหนดมาตรการให้ธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ที่จะเกิดขึ้นใหม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบเทศบัญญัติที่ว่าด้วยการแบ่งเขตสถานที่ของธุรกิจค้าปลีกในอนาคต

4) จะส่งเสริมและพัฒนาบทบาทขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคทั้งภาครัฐและเอกชนรวมทั้งแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย และกำหนดมาตรการต่าง ๆ ในการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้บริโภคและยกระดับผลผลิตและบริการของประเทศ ได้รับความมุ่งมั่นในการพัฒนาเครือข่ายการตลาดเข้าสู่ตลาดโลก ด้วยการผลักดันให้มีการแข่งขันเสรีเวทีการค้าระหว่างประเทศ ส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางการค้าสินค้า รวมทั้งส่งเสริมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ แต่ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยตรงคือ การส่งเสริมให้ธุรกิจค้าปลีกขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถดำรงอยู่และปรับตัวรองรับการเปิดเสรีด้านการค้าและบริการได้

ด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

1) สนับสนุนการค้าเสรีในการค้าระหว่างประเทศ โดยคำนึงถึงระดับความพร้อมและผลประโยชน์ของประเทศและผู้ประกอบการภายในประเทศรวมทั้งผลักดันการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อภาคเอกชนไทยในการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศ

2) เน้นบทบาทเชิงรุกในเวทีการค้าและเศรษฐกิจระหว่างประเทศรวมทั้งผลักดันให้เกิดการเจรจาในเวทีระหว่างประเทศซึ่งวางอยู่บนพื้นฐานของความเป็นธรรมและคำนึงถึงผลประโยชน์ และข้อจำกัดของประเทศกำลังพัฒนา

3) สนับสนุนและผลักดันนโยบายการค้าเสรีของเขตการค้าเสรีอาเซียนรวมทั้งส่งเสริมการค้า การลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน และการค้าชายแดนและการพัฒนาไปสู่ฐานการผลิตสินค้าหรือการให้บริการร่วมกันในภูมิภาค

4) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ประกอบการภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลด้านการค้าและการลงทุนและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎข้อบังคับทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศเพื่อประโยชน์ต่อการกำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์ของนโยบายต่างประเทศ

ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

การเร่งรัดฟื้นฟูเศรษฐกิจช่วยให้เศรษฐกิจมีเสถียรภาพและมั่นคงมากขึ้น รัฐบาลได้

พยายามดำเนินมาตรการแก้ไขปัญหาเฉพาะด้านในระยะสั้น เพื่อรักษาความเชื่อมั่นต่อเสถียรภาพเศรษฐกิจ และการจัดการปัญหาสถาบันการเงิน ซึ่งเมื่อปัญหาได้ผ่อนคลายจึงผลักดันการแก้ปัญหาในระยะปานกลาง โดยการปรับปรุงเพิ่มมาตรการกำกับดูแลในภาคการเงิน เร่งกระจายเงินเข้าสู่ระบบเพื่อเสริมสภาพคล่องภาคการผลิต การใช้มาตรการการคลังเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและการลงทุนภาคเอกชน ซึ่งมีส่วนสนับสนุนการฟื้นตัวเศรษฐกิจ โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมและการส่งออก อย่างไรก็ตามก็ยังมีปัจจัยหลายอย่างที่ยังไม่ปรับดีขึ้นอย่างชัดเจน ยังคงเคลื่อนไหวตามสภาวะการณ์ เช่น ปัญหาในระบบการเงินที่ยังไม่สามารถสนับสนุนภาคการผลิตได้เต็มที่ และปัญหานี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสถาบันการเงิน การปรับโครงสร้างหนี้ที่ยังคงต้องให้ความสนใจไม่ให้หนี้ที่ปรับปรุงแล้วกลับมาเป็นหนี้เสีย อันเป็นเหตุให้ภาคการเงินยังไม่สามารถสนับสนุนภาคการผลิตได้เต็มที่ การสร้างความเข้มแข็งของระบบการเงินและสถาบันการเงินยังเป็นไปได้ช้า ทำให้ระบบการเงินยังไม่สามารถสนับสนุนภาคการผลิตได้เต็มที่ ทั้งในส่วนของ การแก้ปัญหาการแปรรูปสถาบันการเงินและบริหารสินทรัพย์และหนี้สินของสถาบันการเงินที่ปิดกิจการลง การปรับปรุงโครงสร้างหนี้และออกมาตรการฟื้นฟูระบบสถาบันการเงิน ตามมาตรการ 14 สิงหาคม 2541 รวมทั้งการออกพันธบัตรเงินกู้ภายในประเทศ เพื่อแก้ปัญหากองทุนฟื้นฟู แต่ยังคงมีข้อดรามะหนี้และภาระผูกพันของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูคงค้างอยู่อีกมาก นอกจากนี้ในภาครัฐเองต้องเผชิญกับภาวะขาดดุลงบประมาณจากฐานรายได้ที่ต่ำลง ขณะที่ภาระชำระคืนหนี้ทั้งภายในและภายนอกประเทศสูงขึ้นจากการก่อหนี้ เพื่อนำเงินมาแก้ปัญหาจากวิกฤต รวมทั้งหนี้ภาครัฐที่เพิ่มสูงขึ้นจนอาจเป็นปัญหาให้วกกลับไปสู่วิกฤตในรอบใหม่ จึงจำเป็นต้องเร่งพัฒนาความเข้มแข็งของสถาบันการเงินและกลไกการบริหารเศรษฐกิจมหภาค ใช้มาตรการการเงินการคลังและการส่งเสริมการลงทุนที่เหมาะสม เพื่อกระตุ้นการฟื้นตัวภาคการผลิตที่แท้จริงอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนจัดการบริหารเงินกู้และเร่งขยายฐานรายได้ภาครัฐ เพื่อรองรับโอกาสการค้าเงินงานฟื้นฟูเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศในระยะต่อไป

สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

สถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ

1. ทรัพยากรดินเพื่อการเกษตรเสื่อมโทรมลง นอกจากดินที่มีสภาพธรรมชาติไม่เหมาะต่อการเพาะปลูก เช่น ดินเค็ม ดินทราย ดินเปรี้ยว และดินตื้น ซึ่งมีจำนวนถึง 182 ล้านไร่ หรือร้อยละ 57 ของพื้นที่ประเทศแล้ว ความอุดมสมบูรณ์ของดินยังถูกทำลายจากการชะล้างพังทลายถึง 40.4 ล้านไร่ หรือร้อยละ 1.3 ของพื้นที่ประเทศ และจากการใช้เพาะปลูกพืชอย่างต่อเนื่องโดยขาดการปรับปรุงบำรุงดินอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ยังมีการนำพื้นที่ดินที่มีคุณสมบัติเหมาะกับการเพาะปลูกพืชไปใช้เพื่อกิจกรรมอื่น เช่น ที่อยู่อาศัยและโรงงานอุตสาหกรรม รวมทั้งการลักลอบเลี้ยงกุ้งในพื้นที่น้ำจืดอย่างผิดกฎหมายในเขต 13 จังหวัดภาคกลางคือ ปทุมธานี อยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี

บุรี ชัยนาท นครสวรรค์ นครปฐม กาญจนบุรี สุพรรณบุรี ปราจีนบุรี ราชบุรี และนครนายก ใน 2543 ถึง 7 หมื่นไร่ เพิ่มขึ้นจากปี 2541 ร้อยละ 62.8 ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศในระยะยาว

2. ทรัพยากรน้ำมีแนวโน้มขาดแคลนมากขึ้น การขยายตัวของประชากรและกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ทำให้ความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ นิสัยการใช้น้ำอย่างฟุ่มเฟือยของประชาชนและภาวะฝนแล้งหรือฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานาน ส่งผลให้สภาพการขาดแคลนน้ำมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น จากการศึกษาข้อมูลและศักยภาพการพัฒนาลุ่มน้ำที่พระราชอาณาจักร ประมาณการว่า การขาดแคลนน้ำจะเพิ่มขึ้นจาก 5,700 ล้านลูกบาศก์เมตร/ปี ในปี 2536 เป็น 6,240 ล้านลูกบาศก์เมตร/ปี ในปี 2549 นอกจากนี้ การนำน้ำบาดาลมาใช้จำนวนมาก ก่อให้เกิดการทรุดตัวของแผ่นดินและการแทรกซึมของน้ำเค็ม โดยเฉพาะในเขตจังหวัดสมุทรปราการและสมุทรสาคร มีอัตราการทรุดตัวถึง 3 เซนติเมตรต่อปี และบริเวณมหาวิทยาลัยรามคำแหงทรุดไปแล้ว 1 เมตร และยังคงลดต่ำลงปีละ 1 เซนติเมตร การพัฒนาแหล่งน้ำทำได้จำกัดเพราะคุณภาพแหล่งน้ำเสื่อมโทรมและปริมาณน้ำฝนมีแนวโน้มลดลงร้อยละ 2 ต่อปี

3. ป่าไม้และป่าชายเลนเสื่อมโทรมลงอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ พื้นที่ป่าไม้ ถูกทำลายและลดลงจากจำนวน 171 ล้านไร่ หรือร้อยละ 53.3 ของพื้นที่ประเทศ ในปี 2504 เหลือเพียง 81.1 ล้านไร่ หรือร้อยละ 25.3 ของพื้นที่ประเทศ ในปี 2541 ซึ่งนับว่าเป็นสัดส่วนที่อยู่ในขั้นเสี่ยงอันตรายต่อการรักษาความสมดุลระบบนิเวศนี้ที่ควรมีพื้นที่ป่าไม้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 ของพื้นที่ทั้งหมด สำหรับ ป่าชายเลน มีพื้นที่ลดลงจาก 2.23 ล้านไร่ ในปี 2504 เหลือ 1.05 ล้านไร่ ในปี 2539 หรือลดลงถึงร้อยละ 50 เนื่องจากถูกนำไปใช้ประโยชน์เพื่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ อาทิ การเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำ การทำนาเกลือ และเป็นที่ตั้งของชุมชน ส่งผลผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ชายฝั่งทะเลซึ่งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำขนาดเล็กที่เป็นห่วงโซ่อาหารของสัตว์ทะเลต่างๆ

4. มลพิษทางน้ำ อากาศ และเสียง มีแนวโน้มสูงขึ้น จากการสำรวจในปี 2540 พบว่า คุณภาพน้ำ ในแหล่งน้ำโดยรวมทั้งประเทศ ประมาณร้อยละ 14 อยู่ในเกณฑ์ดี เหมาะแก่การดำรงชีวิตของสัตว์น้ำหรืออุปโภคตามปกติ ร้อยละ 49 อยู่ในเกณฑ์พอใช้เพื่อการเกษตรหรืออุปโภคทั่วไป ที่เหลืออีกร้อยละ 37 เป็นแหล่งน้ำที่มีคุณภาพต่ำ จำเป็นต้องผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำทั่วไปก่อนนำมาใช้ คุณภาพอากาศ ในเขตเมืองใหญ่ๆ เมืองอุตสาหกรรม เมืองที่มีการก่อสร้างและที่มีการจราจรหนาแน่น โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร มีฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน ที่สามารถเข้าสู่ระบบทางเดินหายใจชั้นในได้ มีปริมาณสูงสุด 225 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร ซึ่งสูงเป็น 1.9 เท่า ของมาตรฐาน (120 มก./ลบ.ม.) ส่วนก๊าซโอโซนพบว่าเกินกว่าเกณฑ์มาตรฐานเพียงเล็กน้อย สำหรับก๊าซคาร์บอนมอนนอกไซด์ ไนโตรเจนไดออกไซด์ และซัลเฟอร์ได

ออกไซด์ ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ส่วนในพื้นที่ปริมณฑลและต่างจังหวัดนั้น ผู้ละอองเป็นปัญหาหลัก รองลงมาคือก๊าซโอโซน มลพิษทางเสียง บริเวณชุมชนใกล้ถนนและที่มีการจราจรหนาแน่นหลายแหล่งในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมง เกินมาตรฐาน 70 เดซิเบล ส่วนในภูมิภาคระดับเสียงส่วนใหญ่ยังไม่เกินค่ามาตรฐาน

5. ของทิ้งเสียมีปริมาณมากขึ้นขณะที่ขีดความสามารถในการกำจัดมีจำกัด ในปี 2542 ขยะมูลฝอยจากชุมชน มีปริมาณ 13.8 ล้านตัน หรือ 37,880 ตัน/วัน โดยในหลายๆ พื้นที่ยังคงมีปัญหาขยะตกค้างไม่สามารถกำจัดหมด ของเสียอันตรายจากอุตสาหกรรม มีจำนวน 1.25 ล้านตัน ถูกส่งไปกำจัดที่ศูนย์บริการกำจัดกากอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง และศูนย์วิจัยและพัฒนาเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแสมดำ ราชบุรี เป็นหลัก ซึ่งสามารถกำจัดได้เพียงร้อยละ 15.2 ของของเสียทั้งหมด ของเสียอันตรายจากชุมชน มีปริมาณ 332,000 ตันส่วนใหญ่ถูกทิ้งรวมกับขยะมูลฝอยทั่วไป แม้จะมีการณรงค์ให้คัดแยกของเสียอันตรายทิ้งในถังขยะอันตรายที่กรุงเทพมหานครจัดไว้ตามแหล่งชุมชนต่างๆ แต่มาตรการดังกล่าวยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ส่วนมูลฝอยติดเชื้อจากสถานพยาบาลของรัฐทั่วประเทศ มีการกำจัดโดยเตาเผามูลฝอยติดเชื้อประจำโรงพยาบาลต่างๆ ที่ได้จัดสร้างแล้ว 770 แห่ง สามารถกำจัดได้ร้อยละ 91 ของปริมาณ

ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชนหนี้สินของประชาชน

ในภาวะที่ประเทศอยู่ในห้วงวิกฤติ สิ่งที่น่าเป็นห่วงคือปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้หลายครั้งที่เราท่านได้ยินกันคุ้นหูคือปัจจัยจากต่างประเทศที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยนั้นไม่สามารถควบคุมได้ เราได้ยินเรื่องปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้นี้มาจนรู้สึกลัวว่าจะกลายเป็นข้ออ้างของฝ่ายบริหารในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจไปแล้ว ความจริงยังมีปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้อีก ไม่ได้อยู่ภายนอกประเทศหากแต่อยู่ในประเทศนั้นนั่นแหละปัจจัยนั้นคือ 'ปัจเจกบุคคล' ชาติที่มีการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยไม่สามารถจะควบคุมปัจเจกบุคคลได้ เพราะต่อแหลมต่อการละเมิดสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล

รัฐชาติที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยจึงใช้ระบบเป็นตัวควบคุม รัฐบาลในฐานะผู้ควบคุมระบบจึงมีความสำคัญในการพิจารณาว่า พ.ร.บ. งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2546 มีข้อนำพิจารณาเกี่ยวกับหนี้ภาคประชาชน เรื่องนี้ทั้งนายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นายสรรเสริญ สมะลาภา ส.ส.จากพรรคฝ่ายค้าน หรือแม้แต่ น.ส.กัญญา ศิลปอาชา ส.ส.จากพรรคร่วมรัฐบาลก็เน้นให้ฟังตระหนัก เป็นความห่วงใยที่ควรระแวงระวัง เพราะรัฐเปิดโอกาสให้มีการกระจายการใช้บัตรเครดิตอย่างน่าหวาดเสียว แน่นนอนเกณฑ์วัดความเติบโตทางเศรษฐกิจของชาติในรอบ 1 ปีนั้น เขาใช้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศหรือจีดีพี เป็นเครื่องชี้วัดรัฐบาลทุกชุดจำเป็นต้องหาทางกระตุ้นเศรษฐกิจให้ตัวเลขดังกล่าวสูงขึ้น

องค์ประกอบของจีดีพีในภาพกว้างนั้นก็คือ การนำเข้า มูลค่าการใช้จ่ายภาคครัวเรือน การใช้จ่ายใน
 การลงทุนในประเทศ การใช้จ่ายภาครัฐ และ รายได้จากการส่งออก ที่หักค่าใช้จ่ายสำหรับสินค้า
 ไปแล้ว มารวมกันหากรับบาลจะเพิ่มค่าจีดีพีก็เพิ่มมูลค่าขององค์ประกอบดังกล่าวแต่ที่ผ่านมา
 ปรากฏว่าองค์ประกอบด้านอื่นๆ นั้นมีปัญหา การลงทุนในประเทศยังน้อย การส่งออกยังน้อย
 ใช้จ่ายภาครัฐก็น้อย รัฐจึงพยายามกระตุ้นเศรษฐกิจในภาคครัวเรือน
 ดินหน้าชน หน้าที 6 หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันพุธที่ 3 กรกฎาคม พุทธศักราช 2545
 ระแแสทรศน์ ปีที่ 25 ฉบับที่ 8881

บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล่มสลายของท้องถิ่น

เมื่อไม่เหลือความเป็นท้องถิ่น ได้มีการศึกษากระบวนการผนวกเข้าสู่ศูนย์กลาง
 และความหลากหลายโดยใช้วิธีการศึกษาแบบต่อเนื่องซึ่งเป็นวิธีการที่สามารถนำข้อมูลต่างๆ มา
 เรียงลำดับก่อนหลัง โดยนำมาเชื่อมโยงกันได้ดีกว่าหมู่บ้านแห่งหนึ่งในภาคเหนือของไทย ทั้งนี้
 การศึกษาได้เน้นไปที่การแทนที่ของลักษณะความเป็นท้องถิ่นมาสู่ความไม่เป็นท้องถิ่นใน 3
 ประการ ซึ่งได้แก่การเกษตร กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน และอาชีพของชาวบ้าน

จากอดีตที่สังคมไทยเคยเป็นสังคมที่เต็มไปด้วยที่ดินรกร้างว่างเปล่ามากมายและมีภาวะการ
 ขาดแคลนแรงงาน แต่ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงได้นำไปสู่ภาวะการขาดแคลนที่ดินทำกินและการ
 เกิดสภาพความเป็นเมืองมากขึ้น เช่น กรุงเทพมหานคร หรือตัวเมืองใหญ่ๆ เช่น จังหวัดเชียงใหม่
 นอกจากนี้หมู่บ้านใกล้เมืองหลายแห่งได้เกิดลักษณะผสมผสาน ของโครงการสร้างสังคม ระหว่าง
 ลักษณะเมือง/อุตสาหกรรม และชนบท/เกษตรกรรม ลักษณะผสมผสานดังกล่าวทำให้เกิดคำถามที่
 ทำทายการจำแนกเป็น 2 ขั้ว ของเมือง/ชนบท และอุตสาหกรรม/เกษตรกรรมที่เคยเป็นมา สำหรับ
 บ้านเล็ก อันเป็นพื้นที่ศึกษานั้น เป็นหมู่บ้านตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอเมืองเชียงใหม่โดยห่างจาก
 อำเภอเมืองประมาณ 30 กม.

การศึกษาในเรื่องการแทนที่ความเป็นท้องถิ่น โดยความไม่เป็นท้องถิ่นใน 3 เรื่องซึ่งได้แก่
 กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินการเกษตรและการเปลี่ยนแปลงเรื่องอาชีพ

1. กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน การที่รัฐออกกฎหมายกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินโดยเฉพาะการออก
 เอกสารสิทธิเป็นตัวอย่างที่สะท้อนถึงกระบวนการผนวกเข้าสู่ศูนย์กลาง รัฐได้เข้าควบคุมพื้นที่ของ
 จังหวัดต่างๆ เช่น จังหวัดเชียงใหม่ที่รัฐออกกฎหมายปกครองท้องถิ่นหรือการออกเอกสารสิทธิในที่ดิน
 ทำกินถือเป็นการควบคุมเจ้าที่ดินเป็นรายบุคคลแทนที่จะผ่านตัวกลางดังเช่นในอดีต เช่น เจ้าที่ดิน
 ท้องถิ่นหรือหน่วยงานท้องถิ่น การประกาศใช้กฎหมายกรรมสิทธิ์ในที่ดินประกาศใช้ครั้งแรกเมื่อ
 พ.ศ. 2444 สมัยรัชกาลที่ 5 ต่อมาใน พ.ศ. 2479 และ พ.ศ. 2497 ได้มีการประกาศ
 พระราชบัญญัติที่ดิน ซึ่งครอบคลุมการสำรวจที่ดินการจดทะเบียนรวมทั้งการใช้กลไกต่างๆ เพื่อ

ควบคุมการใช้ที่ดินรวมไปถึงการออกเอกสารสิทธิต่างๆ อันได้แก่โฉนด น.ส.3 หรือ น.ส.3ก.(แบบ
ชั่วคราว) น.ส.2 และ สด.1 (สิทธิในที่ดินทำกิน) การศึกษาหลายเรื่องได้ชี้ให้เห็นว่าในหลายกรณีๆ
การออกเอกสารสิทธิมีผลทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในสังคมชนบทโดยเฉพาะธุรกิจ

2. การเกษตร การเปลี่ยนแปลงของกรรมสิทธิ์ในที่ดินมีผลทำให้เกิดกระบวนการที่ไม่ใช่
ท้องถิ่นของภาคเกษตรขึ้น ทั้งนี้พืชเศรษฐกิจต่างๆ ต้องพึ่งพิงตลาดภายนอกโดยเฉพาะพืช ตระกูลถั่ว
สำหรับการปลูกข้าวมีความจำเป็นต้องพึ่งเงินสดจากการขายพืชเศรษฐกิจจนนอกเหนือแล้วเทคโนโลยี
การผลิตต่างๆ เช่น รถไถ จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรจากภายนอก เช่น น้ำมัน อะไหล่ สุดท้ายได้แก่
แรงงานในการผลิตได้เปลี่ยนแปลงไป เช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นใน 2 ลักษณะ ใน
ประการแรก การจ่ายค่าแรง ได้เปลี่ยนจากข้าวเปลือกไปเป็นตัวเงิน และประการที่สอง แรงงานใน
การผลิตเปลี่ยนจากที่เคยใช้แรงงานแลกเปลี่ยนเป็นแรงงานรับจ้าง ซึ่งมีผลทำให้ผู้เช่า (ส่วนใหญ่มี
ข้อจำกัดเรื่องเงิน) ต้องพึ่งพาระบบแลกเปลี่ยนแรงงานในขณะที่ผู้ให้เช่าต้องพึ่งพิงแรงงานรับจ้าง
โดยเฉพาะแรงงานจากภายนอกหมู่บ้าน

3. การอาชีพ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าโครงการสร้างอาชีพของชาวบ้านเล็กได้เปลี่ยนจากลักษณะท้องถิ่น
(ทำนา / เกษตร) ไปสู่ลักษณะที่ไม่ใช่ท้องถิ่นนั่นคือในกลุ่มชาวบ้านที่ประกอบอาชีพทำนาหรือ
รับจ้าง ส่วนใหญ่มักมีอาชีพรองที่มีลักษณะไม่ใช่ท้องถิ่นเมื่อพิจารณาถึง โครงสร้างอาชีพเท่าที่ผ่านมา
จะพบว่าอาชีพของชาวบ้านได้เปลี่ยนจากเดิมที่เคยทำนาไปสู่อาชีพที่มีลักษณะ “ผสมผสาน” หรือ
ครอบครัวเกษตรแบบหลากหลาย และอาชีพรับจ้าง จะพบว่าอาชีพรับจ้างเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 30.9 ใน
ปี 2517 เป็นร้อยละ 44.2 ในปี 2534

การศึกษาครั้งนี้ได้เสนอว่าการพิจารณาเรื่อง “ชนบท” นั้นควรพิจารณากระบวนการผลิต
ของท้องถิ่น กระบวนการนี้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร รวมถึงการชี้ให้เห็นว่าชาวบ้านที่เป็น
ปัจเจกบุคคลได้ถูกผนวกเข้าสู่ความไม่เป็นท้องถิ่นอย่างไร ความหลากหลายที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้น
เกิดจากการ “ปรับปรน” มากกว่าเกิดจากการ “ปะทะประสาน” จากภายนอกหมู่บ้าน
มาร์ก เอ.ริชี่ หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน หน้า 14 วันเสาร์ที่ 29 มิถุนายน พุทธศักราช 2545
กระแสทรรศน์ ปีที่ 25 ฉบับที่ 8877

ค่านิยมในกระแสวิวัฒนาการและสินค้าจากต่างประเทศ

บริโภคนิยมกับสังคมนักศึกษา สังคมไทยทุกวันนี้ทั่วทุกหัวระแหง บรรดาวัยรุ่นที่
นิยมชมชอบ คลั่งไคล้แฟชั่นญี่ปุ่นรับเอาวัฒนธรรมตะวันตก ฟังเพลงญี่ปุ่น เพลงฝรั่ง ไม่รู้ว่าจะ
เข้าใจความหมายหรือเนื้อหาของเพลงที่ฟังมากนักแค่ไหน ไม่เว้นแม้แต่ในสถาบันการศึกษา
นักศึกษาแต่ละคนยังแบมือขอเงินพ่อแม่มาใช้จ่ายทั้งที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ไม่ว่าจะเป็นระดับมัธยม
หรือในระดับมหาลัย กระแสบริโภคนิยมทำให้วัฒนธรรมไทยที่คนสมัยก่อนๆ สืบทอดกันมาพลอย

หายไปด้วย มีความจำเป็นมากน้อยแค่ไหนประการใด? การศึกษาเล่าเรียนต้องมีโทรศัพท์มือถือไปโรงเรียน ไปเรียนหนังสือต้องห้อยโทรศัพท์มือถือไว้ที่คอด้วย มันเลยกลายเป็นแฟชั่นอย่างหนึ่งที่เห็นได้ทั่วไป

ผู้บริหารโรงเรียนหรือครูบาอาจารย์ในมหาวิทยาลัยต้องดูเรื่องเอาโทรศัพท์มือถือไปในห้องเรียนเป็นพิเศษเสียหน่อย ตอนนั่งเรียนต้องปิดเครื่องโดยเด็ดขาดเพราะเมื่อมีสายเข้ามาจะรบกวนเพื่อนที่นั่งเรียนอยู่ใกล้ๆ โดยใช่เหตุ การที่ยังอยู่ในวัยเรียนภาระค่าใช้จ่ายรายเดือนบวกไปถึงค่าโทรศัพท์มือถือตกเป็นภาระของพ่อแม่ ใช่ว่าจะต่อต้านพวกเขาใช้โทรศัพท์มือถือด้วยความอิจฉา ใช่ว่าจะไปละแะในเมื่อเรียนไปทำธุรกิจไปแต่ที่เห็นอยู่การมีโทรศัพท์มือถือของพวกเขาเองทั้งหลายไม่ใช่ประกอบธุรกิจใหญ่โตหรือเล่นหุ้นส่วนหนึ่งใช้ในพุดคุยในเรื่องไร้สาระเป็นส่วนใหญ่ แต่ละกรอบครัวมีรายได้ไม่เท่าเทียมกันเมื่อรายรับไม่พอกับรายจ่ายจึงเป็นที่มาอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้บรรดานักศึกษาขายตัวเพื่อเอาเงินมาเที่ยวสนุกสนานและจะก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ อีกมากมายตามมาดังที่เห็นกันอยู่เดี๋ยวนี้

สวนสนามนักศึกษา หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน หน้า 19 แคมป์ส-คนรุ่นใหม่ วันศุกร์ที่ 21 มิถุนายน พุทธศักราช 2545

บริบทระดับท้องถิ่น

สภาพทั่วไปของหมู่บ้านคลองตะแบก

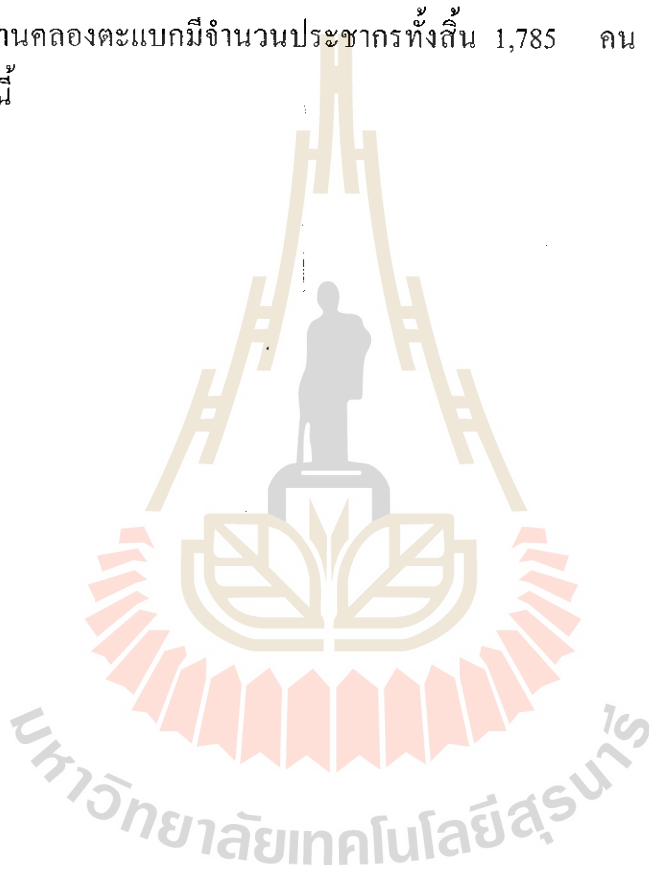
ประวัติความเป็นมา

จากการสอบถามคนแก่และผู้ใหญ่ในหมู่บ้านคลองตะแบกหลาย ๆ ท่าน ได้ทราบว่าหมู่บ้านคลองตะแบกเป็นหมู่บ้านเก่าแก่ที่ก่อตั้งมาประมาณ 200 ปีมาแล้ว โดยเริ่มจากช่วงที่เกิดสงครามระหว่างโคราชกับเจ้าอนุวงศ์ของเวียงจันทน์ในสมัยของขุนย่ำโม ได้มีกลุ่มชาวบ้านที่อยู่รอบ ๆ ชานเมืองของโคราชได้แตกตื่นและหวาดกลัวภัยจากสงครามที่เกิดขึ้น จึงพากันอพยพครอบครัวออกมาหาทำเลที่เหมาะสมและปลอดภัยเพื่อตั้งบ้านเรือนเป็นที่อยู่อาศัย จึงได้มาก่อตั้งหมู่บ้านขึ้นในบริเวณนี้ซึ่งในปัจจุบันคือหมู่บ้านคลองตะแบก และที่มาของชื่อหมู่บ้านคลองตะแบกก็คือ ในสมัยก่อนหมู่บ้านคลองตะแบกตั้งอยู่ในคิ่งน้ำมีลำคลองไหลผ่านล้อมรอบ หมู่บ้านจากทางทิศตะวันตกยาวไปทางทิศตะวันออก และรอบ ๆ 2 หั้วฝั่งของลำคลองมีต้นตะแบกปลูกอยู่เรียงรายเป็นจำนวนมากซึ่งชาวบ้านเรียกกันว่า ป่าตะแบก ชาวบ้านจึงเรียกชื่อหมู่บ้านว่า หมู่บ้านคลองตะแบก

การตั้งถิ่นฐานของชาวบ้านในหมู่บ้านคลองตะแบก ได้ข้อมูลมาจากการสอบถามคนแก่หลาย ๆ ท่าน ในหมู่บ้านซึ่งบอกว่าเป็นการเล่าต่อๆ กันมาจาก ปู่ - ย่า , ตา - ยาย ได้เล่าให้ฟังว่าคน

กลุ่มแรกที่เริ่มเข้ามาก่อตั้งถิ่นฐานนั้น เป็นผัว - เมีย คู่หนึ่งชื่อนายดี - กับนางดา ได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านก่อนเป็นกลุ่มแรกและต่อมาจึงมีผู้คนทยอยกันเข้ามาอยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น และขยายครอบครัวกันออกไป จนได้ก่อตั้งเป็นหมู่บ้านคลองตะแบกขึ้นมา ซึ่งกลุ่มชาวบ้านที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านนี้จะมีภูมิลำเนาเดิมอาศัยอยู่รอบๆ ชานเมืองของตัวจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งหนีความแตกตื่นและภัยจากสงครามที่เกิดขึ้นในระหว่างนั้น ได้พากันอพยพครอบครัวเข้ามาตั้งถิ่นฐาน เพื่ออยู่อาศัยและสร้างครอบครัว ทำมาหาเลี้ยงชีพกันในบริเวณซึ่งเป็นพื้นที่ของหมู่บ้าน คลองตะแบกในปัจจุบัน

สภาพปัจจุบันหมู่บ้านคลองตะแบกมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,785 คน โดยมีการแบ่งประชากรออกตามอายุได้ดังนี้

ตารางที่ 6 ตารางแสดงจำนวนประชากรตามช่วงอายุของหมู่บ้านคลองตะแบก

ช่วงอายุ	จำนวนประชากร		
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)
0 - 1	7	4	11
1 - 4	49	29	78
5 - 9	81	97	178
10 - 14	90	67	157
15 - 19	71	68	139
20 - 24	65	78	143
25 - 29	67	38	150
30 - 34	84	106	190
35 - 39	71	84	155
40 - 44	61	59	120
45 - 49	49	47	96
50 - 54	38	27	65
55 - 59	21	28	49
60 - 64	27	39	66
65 - 69	26	27	53
70 - 74	12	26	38
75 - 79	9	14	23
80 - 84	21	38	59
85 ปีขึ้นไป	2	13	15
รวมทั้งหมด	851	934	1,785

สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน

ลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้าน

ทำเลที่ตั้งของหมู่บ้านคลองตะแบกจะตั้งอยู่ริมถนนมิตรภาพทางกรุงเทพมหานคร ซึ่งอยู่ห่างจากตัวอำเภอสีคิ้วประมาณ 7 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากตัวจังหวัดนครราชสีมาประมาณ 50 กิโลเมตร หมู่บ้านคลองตะแบกจะตั้งอยู่ติดกับการประปาส่วนภูมิภาค และตั้งอยู่ตรง

กับสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานของ จังหวัดนครราชสีมา สภาพทางภูมิศาสตร์โดยทั่วไป ของ บ้านคลองตะแบก เป็นป่าโปร่งมีลำคลอง ไหลผ่านล้อมรอบหมู่บ้านเอาไว้ ซึ่งคลองสายนี้เป็น สิ่งสำคัญของชาวบ้านในหมู่บ้านให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ทั้งด้านการเกษตร และทางด้าน โภคบริโภคและยังทำให้สภาพพื้นที่ของหมู่บ้านมีความอุดมสมบูรณ์ด้วย ซึ่งลำคลองสายนี้ก็ยังคง ประโยชน์กับชาวบ้าน และอยู่คู่หมู่บ้าน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

อาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านอื่น

อาณาเขตติดต่อของหมู่บ้านคลองตะแบก มีดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	หมู่บ้านหนองน้ำขุ่น ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ถนนมิตรภาพ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	หมู่บ้านกุศชะนวน ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	หมู่บ้านน้ำเฒ่า ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว

โรงเรียนในหมู่บ้าน

หมู่บ้านคลองตะแบกมีโรงเรียน ที่อยู่ในหมู่บ้าน คือ โรงเรียนบ้านคลอง ตะแบก ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2465 ปัจจุบันเปิดสอนตั้งแต่ ชั้น อนุบาล 1 – ประถมศึกษาปีที่ 6 เปิดการ สอนชั้นละ 1 ห้อง มีครูประจำที่โรงเรียนทั้งหมด 8 คน มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี 3 คน วุฒิปริญญาตรี 5 คน มีจำนวน นักเรียนในโรงเรียนดังนี้

ตารางที่ 7 ตารางแสดงจำนวนนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองตะแบก

ระดับชั้นการศึกษา	จำนวน		รวม (คน)
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	
ชั้นอนุบาล 1	11	6	17
ชั้นอนุบาล 2	13	18	31
ชั้น ป.1	14	16	30
ชั้น ป.2	8	14	22
ชั้น ป.3	11	13	24
ชั้น ป.4	8	10	18
ชั้น ป.5	14	9	23
ชั้น ป.6	16	11	27
รวมทั้งหมด	95	97	192

สุขภาพอนามัย

หมู่บ้านคลองตะแบกมีสถานอนามัยในหมู่บ้าน คือ สถานอนามัยบ้านคลอง
 ปึก ซึ่งในตำบลลาดบัวขาว มี 16 หมู่บ้านมีสถานอนามัย 2 แห่ง คือ ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านใหม่สำโรง
 ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านคลองตะแบก ซึ่งสถานอนามัยแต่ละแห่งรับผิดชอบ 8 หมู่บ้านสถานอนามัย
 คลองตะแบก รับผิดชอบ 8 หมู่บ้าน คือ บ้านคลองตะแบก, บ้านน้ำเมา, บ้านซับตะเคียน, บ้าน
 ทอง, บ้านแผ่นดินธรรม, บ้านเลิศสวัสดิ์, บ้านเลิศนิมิตร, บ้านซับสมบูรณ์ในปัจจุบันสถานี
 อนามัยบ้านคลองตะแบก มีหมอประจำอยู่ 3 คน ชาย 2 คน หญิง 1 คน มีลูกจ้างที่ช่วยงานในสถานี
 อนามัยเป็นชายอีก 2 คน ซึ่งในขณะนี้การบริการด้านสุขภาพอนามัยของสถานอนามัยบ้านคลอง
 ตะแบกได้จัดทำบัตร 30 บาท รักษาทุกโรค ให้กับประชากรทั้ง 8 หมู่บ้านที่อยู่ในความรับผิดชอบ

วัฒนธรรมประเพณีและภาษา

หมู่บ้านคลองตะแบกมีวัดที่อยู่ในหมู่บ้านคือวัดบ้านคลองตะแบก มีพระ 8 รูป เณร 2
 รูป ซึ่งวัดจะเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านในหมู่บ้าน วัดนอกจากใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา
 แล้ว เวลาที่มีการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน หรือผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุม ในโอกาสต่างๆ จะใช้
 วัดเป็นที่ประชุม สถานที่ตั้งของวัดบ้านคลองตะแบก ตั้งอยู่ใจกลางตัวหมู่บ้านประเพณีที่สำคัญและทำ
 กันเป็นประจำต่อเนื่องมาทุกปีของหมู่บ้านคลองตะแบก คือ

ทำบุญขึ้นปีใหม่ ทำในเดือนมกราคม

ทำบุญเข้าพรรษา ทำในเดือนกรกฎาคม

ทำบุญครบวันตายหลวงพ่อบุญ ทำในเดือนสิงหาคม

(เป็นพระที่ชาวบ้านคลองตะแบกนับถือมาตั้งแต่ในอดีต)

ทำบุญออกพรรษา ทำในเดือนตุลาคม

เครือญาติในหมู่บ้านคลองตะแบกมีการอยู่รวมกันเป็นกลุ่มๆ ครอบครัวยุคใหม่ในหมู่บ้านจะ
 มีครอบครัวของญาติๆ กันอยู่ด้วยในหมู่บ้าน จึงทำให้หมู่บ้านคลองตะแบกมีเครือญาติหลายสายก็มี
 บางทีเครือญาติแต่ละสายมาแต่งงานกัน ทำให้ความเป็นเครือญาติใกล้ชิดกันมากขึ้น แต่ความสนิท
 สนมและความผูกพันในเครือญาติอาจจะมีห่างเหินกันบ้างในกรณีที่เป็นญาติห่างๆ เพราะในปัจจุบัน
 ชาวบ้านคลองตะแบกจะมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ทำแต่งงานของตนเองจะสนิทสนมและช่วยเหลือกัน
 เฉพาะในหมู่ญาติๆ ที่สนิทสนมกันเท่านั้น ในหมู่บ้านคลองตะแบกจะมีตระกูล ภูมิจันทิก ที่เป็น
 ตระกูลใหญ่มีอยู่กันหลายครอบครัว มีคนใช้นามสกุลนี้ในหมู่บ้านค่อนข้างมาก และมีกระจายไปถึง
 หมู่บ้านรอบๆ บริเวณตำบลลาดบัวขาวด้วย

โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรทางธรรมชาติ

1. จำนวนและสภาพของโครงสร้างพื้นฐาน

1.1 การไฟฟ้า บ้านคลองตะแบกมีไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้าน เมื่อประมาณ พ.ศ.

2516 ปัจจุบันมีครอบครัวที่ใช้ไฟฟ้าครบทุกครัวเรือน

1.2 น้ำประปา บ้านคลองตะแบกมีน้ำประปาหมู่บ้านเมื่อปี พ.ศ. 2527 โดย

ใช้น้ำจากลำคลองมาสูบเป็นน้ำประปาใช้ในหมู่บ้าน แต่ในปัจจุบันหมู่บ้านคลองตะแบกใช้น้ำประปาจากประปาส่วนภูมิภาคแล้ว

1.3 โทรศัพท์ หมู่บ้านคลองตะแบกมีโทรศัพท์สาธารณะแบบหยอดเหรียญ

จำนวน 1 เครื่องและบ้านเรือนบางส่วนมีโทรศัพท์ตามบ้านแล้ว

1.4 หอกระจายข่าว หมู่บ้านคลองตะแบกมีหอกระจายข่าวอยู่ 2 แห่ง คือ

ที่วัดและที่โรงเรียน

1.5 ถนน ในหมู่บ้านคลองตะแบกมีถนนลาดยางเมื่อ พ.ศ. 2532 และใน

ปัจจุบันถนนบางสายในหมู่บ้านเป็นถนนคอนกรีตแล้ว

2. ทรัพยากรทางธรรมชาติ

สภาพที่ดินของหมู่บ้านคลองตะแบกส่วนใหญ่ใช้ในการทำเกษตร เช่น ทำนา ปลูกพืชผักต่าง ๆ เนื่องจากหมู่บ้านคลองตะแบกมีลำคลองไหลผ่านหมู่บ้านจากทางทิศตะวันตกไปทางทิศตะวันออก ซึ่งน้ำในลำคลองมิให้ใช้ได้ตลอดทั้งปี จึงทำให้พื้นดินมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมต่อการเพาะปลูก และสภาพดินในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นดินทรายปนดินเหนียว ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า “ดินตม” และจะมีบางส่วนที่เป็นดินร่วนปนทราย ซึ่งสภาพดินจะเหมาะสมต่อการเกษตรของชาวบ้านมาก จึงทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่ที่มีที่ดินทำกินจะทำนาและปลูกพืชผักสลับกันไปได้ทั้งปี

ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ ในอดีตป่าไม้ในหมู่บ้านคลองตะแบกจะมีมากกว่าในปัจจุบัน แต่ในปัจจุบันที่ป่าไม้ในหมู่บ้านลดลงเนื่องมาจากการขยายตัวของประชากรในหมู่บ้านและการขยายตัวของหมู่บ้าน ทำให้ต้องมีการเอาพื้นที่เป็นป่าไม้มาสร้างเป็นบ้านเรือนเพื่ออยู่อาศัยของประชากรที่เพิ่มมากขึ้นในหมู่บ้าน ทำให้ป่าไม้ในปัจจุบันลดลง ในอดีตป่าไม้จะอยู่รอบ ๆ ตัวหมู่บ้าน ส่วนพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้านคลองตะแบกในปัจจุบันจะเป็นพื้นที่ที่ใช้สร้างวัดบ้านคลองตะแบก โรงเรียนบ้านคลองตะแบก และสถานีอนามัยบ้านคลองตะแบก

แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน แหล่งน้ำที่สำคัญของหมู่บ้านคลองตะแบก คือ ลำคลองที่ไหลผ่านหมู่บ้านจากทางทิศตะวันตกไปยังทิศตะวันออก ซึ่งถือเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญของชาวบ้านมากเพราะมีน้ำใช้ได้ตลอดทั้งปี จึงทำให้ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรและदान

อุปโภคบริโภค ด้วยเหตุนี้ชาวบ้านในหมู่บ้านคลองตะแบกจึงไม่มีปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำกิน น้ำใช้และน้ำที่ใช้ในการเกษตรเลย

ผู้นำและการเมืองการปกครอง

ในตำบลลาดบัวขาวมีทั้งหมด 16 หมู่บ้าน อยู่ในความดูแลของเทศบาลตำบลลาดบัวขาว 3 หมู่บ้าน ที่เหลืออีก 13 หมู่บ้าน อยู่ในความดูแลและความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งหมู่บ้านคลองตะแบกก็อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดบัวขาวด้วย ซึ่งหมู่บ้านคลองตะแบกมีผู้นำชุมชนคือ ผู้ใหญ่บ้าน , ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน , สมาชิก อบต. ในหมู่บ้าน แต่ผู้นำชุมชนที่สำคัญในหมู่บ้าน คือ ผู้ใหญ่บ้าน

ตารางที่ 8 ตารางรายชื่อผู้นำชุมชนในหมู่บ้านคลองตะแบก

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	อายุ	การศึกษา	อาชีพ
1. นายณรงค์ ภูมิจันทิก	ผู้ใหญ่บ้าน	59	ม. 5	ทำสวนผัก
2. นายสมาน พวงทาพา	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	44	ม. 3	ทำสวนผัก
3. นายแสงอรุณ จีบจันทิก	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	50	ม. 3	ค้าขาย
4. นายสำราญ เรียบจันทิก	สมาชิก อบต. ในหมู่บ้าน	67	ม. 3	ทำสวน
5. นายประสงค์ เปี้ยจันทิก	สมาชิก อบต. ในหมู่บ้าน	44	ม. 6	ค้าขาย

เศรษฐกิจ

ในอดีตหมู่บ้านคลองตะแบกจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม เพียงอย่างเดียว แต่ในปัจจุบันชาวบ้านในหมู่บ้านได้รับการศึกษามากขึ้นจึงทำให้มีการประกอบอาชีพอื่นๆ เพิ่มมากขึ้น ทำให้เศรษฐกิจภายในหมู่บ้านดีขึ้นมีเงินหมุนเวียนในหมู่บ้านมากขึ้น เช่น ในการประกอบอาชีพทางการเกษตรก็มีการปรับปรุงและนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เพื่อให้การผลิตมีคุณภาพและได้ผลผลิตมากขึ้นอย่างในปัจจุบันหมู่บ้านคลองตะแบกเป็นหมู่บ้านที่มีการทำสวนผักและส่งผักออกขายมากที่สุด ในอำเภอสีคิ้ว และอาชีพที่เพิ่มเข้ามาในหมู่บ้านที่เห็นได้ชัดในปัจจุบัน คือ อาชีพมอเตอร์ไซค์รับจ้าง เนื่องจากหมู่บ้านคลองตะแบกมีระยะทางจากปากทางเข้าไปในหมู่บ้านค่อนข้างไกล จึงมีผลทำให้อาชีพเกิดขึ้นทำให้ชาวบ้านในหมู่บ้านมีความสะดวกสบายในการเดินทางมากขึ้นและประหยัดเวลาในการเดินทางด้วย และยังทำให้ชาวบ้านในหมู่บ้านที่ยังว่างงานแต่มีรถมอเตอร์ไซค์ มีอาชีพทำเมื่อหาเงินเลี้ยงตัวเองได้ด้วยและอีกอาชีพที่เห็นได้ชัดเจน ก็คือ การบริการห้องแถวให้เช่า

เนื่องจากหมู่บ้านคลองตะแบกตั้งอยู่ตรงข้าม สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งจะมีนักเรียนนักศึกษาที่อยู่ไกลๆ เข้ามาเรียนเยอะและต้องการหาที่พักในระยะเวลาที่เรียน จึงทำให้อาชีพนี้เกิดขึ้นเพื่อรองรับความต้องการของประชากรที่เข้ามาในหมู่บ้านและจากที่ชาวบ้านและเยาวชนรุ่นใหม่ๆ ในหมู่บ้านได้รับการศึกษามากขึ้นทำให้ได้ทำงานที่ดี ๆ เช่นข้าราชการ, ทำงานบริษัท ซึ่งออกไปทำงานนอกหมู่บ้านและนำเงินเข้าหมู่บ้าน ทั้งหมดนี้เป็นส่วนให้เศรษฐกิจของหมู่บ้านคลองตะแบกดีขึ้น จึงทำให้มีร้านค้าต่างๆ ในหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้นเพื่อรองรับเศรษฐกิจและเงินหมุนเวียนในหมู่บ้านที่เกิดขึ้น รวมถึงการขยายตัวของประชากรและชุมชนที่เพิ่มมากขึ้นด้วย

ผลการประเมินโครงการภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยภาพรวม มีดังนี้

1. ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ชาวบ้านมีความเข้าใจว่านโยบายกองทุน หมู่บ้านนั้นเป็นนโยบายที่ทางรัฐบาลจะใช้แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและลดความยากจน พร้อมทั้งนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ ให้แก่ประชาชน

2) เงิน 1 ล้านบาท จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านพบว่าชาวบ้านมีความเข้าใจว่า เงิน 1 ล้านบาท ที่ทางรัฐบาลให้มานั้นคือ เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการสนับสนุนในการสร้างงาน สร้างอาชีพเสริมและสร้างรายได้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือนแต่ยังมีชาวบ้านบางกลุ่มที่ยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของกองทุนหมู่บ้าน และนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน จากการสัมภาษณ์และจัดเวทีชาวบ้านพบว่า ชาวบ้านมีความเข้าใจว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นผู้ที่ทำหน้าที่บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้เป็นไปตามระบบและระเบียบที่กำหนดไว้ เพื่อให้บริหารจัดการกองทุนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่าทางคณะกรรมการ มีหลักเกณฑ์ที่พิจารณาคัดเลือกผู้กู้ จะพิจารณาคือ คุณสมบัติของผู้กู้ วัตถุประสงค์และความเป็นไปได้ของโครงการ ระยะเวลาที่กู้ หลักคำประกัน

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบกพบว่า กองทุนหมู่บ้านคลองตะแบกจัดทำบัญชีเงินฝากและบัญชี ค่าใช้จ่ายของกองทุนยังไม่เรียบร้อยเท่าที่ควร เนื่องจากการเก็บเอกสารและหลักฐานทางบัญชีและเงินกองทุนจากคณะกรรมการยังไม่เรียบร้อย ซึ่งในปัจจุบันคณะกรรมการกำลังเร่งทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบกให้เรียบร้อย เนื่องจากใกล้จะถึงกำหนดเวลาชำระเงินค่านงวดแรก โดยมีประเภทบัญชีที่จะต้องดำเนินการจัดทำดังนี้ บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ บัญชีรายรับและรายจ่ายกองทุน สิทธิประโยชน์และหนี้สินของกองทุน

1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

1) ผลโดยตรง พบว่า จำนวนผู้รู้มากจนเกินไป บางครั้งทำให้การเก็บข้อมูลล่าช้าและได้ข้อมูลไม่ครบถ้วน และบางครั้งผู้รู้มักจะไม่ค่อยพอใจนักกับการถูกสัมภาษณ์

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า จำนวน ผู้ที่รู้ได้ คือ 116 คน จาก 198 คน และจำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน คือ 89,839.61 บาท ในการขยายกิจการของผู้รู้ ผู้รู้ส่วนใหญ่ นำเงินไปลงทุนต่อจากกิจการเดิมและมีบางส่วนนำเงินไปประกอบกิจการใหม่ และบางส่วนนำเงินที่ได้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า กองทุนมีศักยภาพและความเข้มแข็ง คือ กองทุนหมู่บ้านสามารถ สร้างงาน สร้างอาชีพเสริมและสร้างรายได้ให้แก่ประโยชน์ในหมู่บ้านได้ ทำให้ประชาชนมีการตื่นตัว มีขวัญกำลังใจในการประกอบอาชีพ และทำให้ชาวบ้านในหมู่บ้านมีเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า สมาชิกในหมู่บ้านมีการเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกัน และเป็นการสร้างจิตสำนึกให้กับชาวบ้านในการรับผิดชอบกองทุนของตนเอง และช่วยให้หมู่บ้านมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า เงินกองทุนหมู่บ้านคือการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานรากในระดับหนึ่ง

2. ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้รู้แต่ละราย

2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการของผู้รู้ ผู้รู้ส่วนใหญ่ นั้นจะประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม คือ ทำไร่ ทำนา และเลี้ยงสัตว์ มาตั้งแต่รุ่นปู่-ย่า , ตา-ยาย

ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการของผู้รู้ คือ ผู้รู้มีประสบการณ์มานาน ทำให้การกู้เงินไปประกอบกิจการนั้นไม่ต้องประกอบกิจการใหม่ ไม่ต้องไปหาความรู้ในการประกอบอาชีพใหม่ เพียงแต่นำเงินที่ได้ออกมาไปเพิ่มทุนในการขยายกิจการของตนเอง แต่ผู้รู้ประกอบอาชีพในรูปแบบเดิม ๆ เคยทำมาอย่างไรก็ทำไปอย่างนั้นไม่มีการเปลี่ยนแปลง ทำให้บางครั้งต้องประสบกับปัญหาขาดทุน

2) หนี้สินทุนนอกระบบของผู้กู้ พบว่า ผู้กู้ส่วนใหญ่จะมีหนี้สินทุนนอกระบบ ซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูงมาก ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียนที่จะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ เพราะเงินกำไรที่ได้ส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้

3) หนี้สินธนาคาร พบว่า ผู้กู้บางรายจะมีหนี้สินธนาคารอยู่กับธนาคาร เพราะเมื่อผู้กู้ที่เป็นเกษตรกรประสบกับปัญหาขาดทุนทำให้ขาดเงินทุนที่จะนำไปลงทุนในการประกอบอาชีพ ผู้กู้จึงต้องไปกู้เงินธนาคารจึงทำให้ผู้กู้เป็นหนี้สินธนาคาร

2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

จำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืม โดยส่วนใหญ่ผู้กู้จะนำเงินมาลงทุนต่อจากเดิมซึ่งมีอยู่แล้ว แต่จำนวนเงิน ที่ได้มาบางรายไม่เพียงพอที่จะทำอะไร แต่บางรายก็สามารถนำไปลงทุนต่อจากกิจการเดิมของตัวเองได้ และบางรายต้องการที่จะกู้เพิ่มอีกเพื่อจะได้มีเงินทุนไปขยายกิจการของตน

2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1) การทำกิจการอย่างถูกต้อง พบว่า ผู้กู้ส่วนใหญ่ จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม นั้นบางครั้งก็ทำถูกวิธีและบางครั้งก็ทำไม่ถูกวิธีเพราะผู้กู้ได้ยึดหลักวิธีการทำตามรูปแบบเดิมที่เคยทำมาก่อน

2) การหาตลาดที่ดี พบว่า ผู้กู้บางกลุ่มถ้ามีความต้องการจะขายผลผลิตของตนเองก็จะไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง แต่จะไปขายที่ตลาดเองเพราะได้กำไรดีกว่า ส่วนผู้กู้บางกลุ่มก็ยังคงอาศัยพ่อค้าคนกลางในการช่วยกระจายและขายสินค้าของตน

2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ผลโดยตรง กิจการที่เกิดจากการประกอบการของผู้กุนั้นส่วนใหญ่จะมีรายได้เป็นเงิน เพราะผู้กู้ที่ประกอบกิจการต้องมีเงินเพื่อจะได้มีเงินทุนหมุนเวียนหรือเงินสำรองไว้

2) ผลกระทบโดยตรง ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิคและวิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและจากประสบการณ์ที่ทำมาช้านาน

3) ผลกระทบโดยอ้อม ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง กล่าวคือ มีการทำกิจการของตนเองก่อนและเมื่อคิดว่าไม่สามารถทำได้ก็จะจ้างแรงงานภายในหมู่บ้านมาช่วยเสริมเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชาวบ้านในหมู่บ้าน และเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในหมู่บ้านอีกด้วย

สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบก

1) การเกิดกองทุน

ประชาชนในหมู่บ้านคลองตะแบกให้ความสนใจและให้ความร่วมมือในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชาวบ้านในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของกองทุนหมู่บ้าน

2) ระบบบริหารกองทุน

มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่กันแต่ยังขาดความสามารถและความเข้าใจในการจัดทำเอกสาร การทำบัญชี เมื่อมีการจัดการอบรมการทำบัญชีทำให้มีความเข้าใจเพิ่มขึ้น แต่คณะกรรมการขาดความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเนื่องจากขาดความรู้และประสบการณ์ คณะกรรมการบางท่านทราบบทบาทหน้าที่ในทางทฤษฎีแต่ไม่ลงมือปฏิบัติ ดังนั้นภาระหน้าที่จะตกอยู่กับคณะกรรมการเพียงไม่กี่คน

3) การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง

สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่กู้เงินไปประกอบอาชีพแล้วไม่สำเร็จเท่าที่ควร จึงได้มีการไปศึกษาความรู้จากแหล่งงานอื่นหรือผู้ที่ประสบผลสำเร็จจากคนในหมู่บ้าน เพื่อมาปรับปรุงกิจการตนเองแต่ยังไม่ถึงขั้นพึ่งตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอกอยู่

4) การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม

สมาชิกในหมู่บ้านที่มีการกู้เงินกองทุนหมู่บ้านในบางกลุ่มอาชีพมีการรวมกลุ่มกันอยู่แล้ว เมื่อมีเงินกองทุนหมู่บ้านเข้ามาช่วยเป็นการเพิ่มทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ และรวมกลุ่มกันเพื่อหาตลาดรองรับสินค้าของตน เช่น กลุ่มปลูกผัก

5) การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง

ชุมชนมีการบริหารงานกันเอง โดยร่วมมือกันจัดตั้งกองทุนและมีการร่วมมือกันจัดตั้งกลุ่มองค์กร โดยมีการร่วมกันก่อตั้งกลุ่มองค์กร มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความซื่อสัตย์ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันพอสมควร โดยวัดจากแบบรายงาน (บร. 2) และการสังเกตการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันของชาวบ้านในหมู่บ้านคลองตะแบก

2. ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

1. ปัจจัยด้านบวก

1) ประสบการณ์ของคนในชุมชนที่ประสบความล้มเหลวมาก่อนจึงได้อาศัยเป็นบทเรียนที่ให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนความรู้และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการขาดทุนซ้ำซาก

2) การที่รัฐบาลได้มีโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยส่งบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เข้าไปศึกษาและเรียนรู้งาน

ร่วมกับสมาชิกในชุมชนเพื่อสร้างศักยภาพตามความเข้มแข็ง ให้กับชุมชนโดยการแนะนำในเรื่องต่าง ๆ ทางด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับโครงการ การจัดทำเอกสารและบัญชีเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้มั่นคงและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3) ทำให้ประชาชนในชนบทมีโอกาสในการประกอบอาชีพที่มากขึ้น และมีความกระตือรือร้นในการรับผิดชอบกองทุนหมู่บ้านของตนเอง เพื่อช่วยให้ชาวบ้านมีความรู้ความสามารถในด้านการบริหารจัดการที่เป็นระบบเพื่อนำไปสู่งานที่มีประสิทธิภาพ

2. ปัจจัยด้านลบ

1) คนในชุมชนยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุนซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูงทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียนเพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้ระยะเวลาอันสั้น

2) ขาดการติดตามและส่งเสริมโครงการที่สมาชิกขอกู้จากคณะกรรมการ

3) สมาชิกที่กู้เงินนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหรือไม่ นำเงินที่ขอกู้ได้ประกอบอาชีพตามคำขอกู้ เมื่อครบกำหนดการส่งเงินคืนอาจทำให้ไม่มีเงินทุนส่งคืน อาจต้องไปพึ่งนายทุนนอกระบบอีก

4) ขาดคนที่มีประสบการณ์ มีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้

พบว่ามีการประสานความร่วมมือทั้งในด้านการเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการเรียนรู้ ร่วมกัน คิดร่วมกัน ทำร่วมกัน ติดตามตรวจสอบร่วมกัน มีการหาความรู้เพิ่มเติมจากหน่วยงานต่าง ๆ มากขึ้นกว่าเดิม เช่น การออกไปดูงานนอกพื้นที่ การประชุมระดับตำบล

4. ความเข้มแข็งของชุมชน

1. ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดพบว่า

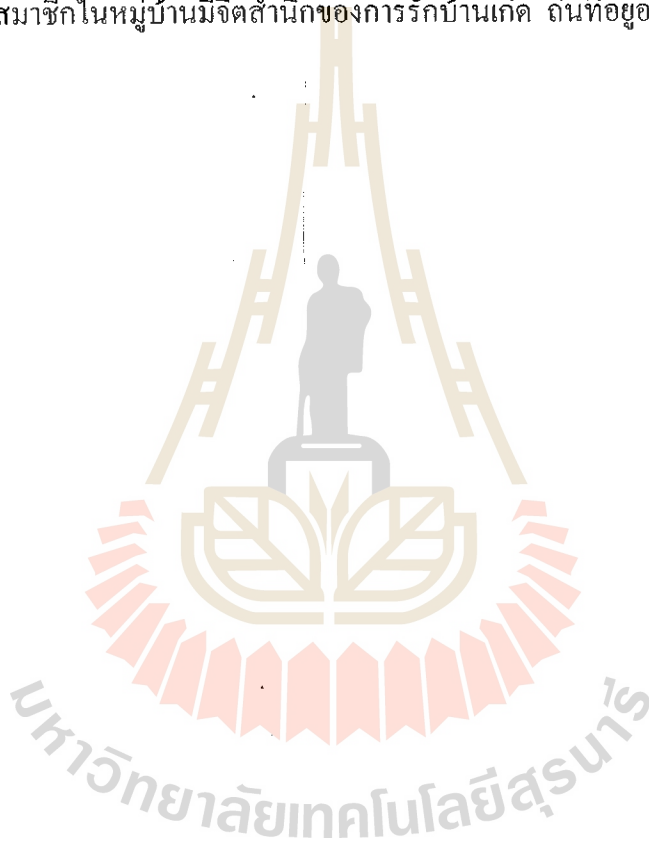
1) ชาวบ้านมีจิตสำนึกร่วมกันในการสำนึกรักบ้านเกิด คือ จากในอดีตที่ผ่านมาชาวบ้านในหมู่บ้านออกไปทำงานต่างถิ่นน้อยลงกว่าเดิม จากการสังเกตและสอบถามชาวบ้านในหมู่บ้าน

2) มีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งการเรียนรู้ร่วมกัน คิดร่วมกัน ทำร่วมกัน รับผิดชอบร่วมกัน เพื่อนำไปสู่ความสามัคคีในหมู่บ้าน

3) ชาวบ้านมีความสามัคคี ความเอื้ออาทร เกื้อกูลผู้ด้อยโอกาส สังเกตได้จากการดำเนินวิถีชีวิตของชาวบ้านในหมู่บ้าน รวมถึงการเก็บข้อมูลจากแบบรายงาน

2. ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชน พบว่า

- 1) สมาชิกในหมู่บ้านมีความซื่อสัตย์ มีความสามัคคีในระดับปานกลาง
ตรวจสอบโดยใช้แบบรายงาน (บร. 2)
- 2) มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม สังกัดได้จากความศรัทธาของชาวบ้าน
- 3) มีการเกื้อกูล พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ดูจากการดำเนินวิถีชีวิตของ
หมู่บ้านคลองตะแบก
- 4) สมาชิกในหมู่บ้านเป็นคนดี มีอาชีพที่พอเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้
- 5) สมาชิกในหมู่บ้านมีจิตสำนึกของการรักบ้านเกิด ถิ่นที่อยู่อาศัยของ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านคลองตะแบก
ที่ได้ดังต่อไปนี้

ประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษาการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
คลองตะแบกในประเด็นต่อไปนี้

- บ้านคลองตะแบกมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพสร้างงาน สร้างรายได้หรือ

สวัสดิการของสมาชิก

- บ้านคลองตะแบกมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

- บ้านคลองตะแบกมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มแก้

ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเองและมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

- ประชาชนในบ้านคลองตะแบกศึกษาภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและ

สังคม

2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายตาม

ข้อ 1

3. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้และความเชื่อมโยงระหว่างกัน

ภายในหมู่บ้านและ ตำบล

4. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนคติของประชาชนในบ้านคลองตะแบก

และระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดซึ่งกำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองศึกษาบ้านคลองตะแบก มี
ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบก

2. ศึกษาสภาพของชุมชนตลอดจนสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบก

3. ใช้ชีพชีโอมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวชี้วัดตลอดจนตัวแปรที่

จะทำการเก็บข้อมูล

4. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร.

5. ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในบทที่ 3 บทที่ 4

6. จัดทำสารนิพนธ์ปีที่ 1,2,3,4,5 บรรณานุกรม และภาคผนวก

ผลการดำเนินงาน

1. ชาวบ้านมีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของกองทุนหมู่บ้าน

จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านคลองตะแบก พบว่าประชาชนมีความเข้าใจว่าเป็นเรื่องเร่งด่วนในการจัดตั้งกลุ่มกองทุนหมู่บ้านสำหรับเป็นแหล่งเงินทุนในหมู่บ้านใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนในท้องถิ่น ผู้การพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นและยกระดับฐานะของคนในชุมชน ชาวบ้านส่วนมากเข้าใจในนโยบายของรัฐบาลว่ามีจุดประสงค์อะไร แต่การนำเงินไปนั้นอาจจะไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ 00 %

2. เงิน 1 ล้านบาทเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการสร้างงาน สร้างอาชีพเสริมและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน

ชื่อธนาคารที่กองทุนฝากเงิน คือ ธนาคารออมสิน สาขาอำเภอสีคิ้ว

เลขที่บัญชี 1 ล้านบาท คือ 06-4307-20-063952-9

เลขที่บัญชีเงินออม คือ 06-4307-20-063954-7

ได้รับเงินออม 1 ล้านบาทเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2544

เริ่มปล่อยเงินกู้ครั้งแรกเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2544

มีสมาชิกเริ่มก่อตั้งครั้งแรก 198 คน

คณะกรรมการ 15 คน ชาย 11 คน หญิง 4 คน

มีสมาชิกกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด 116 ราย รวมเป็นเงิน 932,000 บาท มี

ประเภทการกู้ยืมดังนี้

1. ปลุกพืช	64	ราย	รวมเงินกู้	580,000 บาท
2. เลี้ยงสัตว์	11	ราย	รวมเงินกู้	65,000 บาท
3. ค่าขาย	30	ราย	รวมเงินกู้	207,000 บาท
4. ช่างซ่อมรถ	2	ราย	รวมเงินกู้	15,000 บาท
5. ตัดเย็บเสื้อผ้า	6	ราย	รวมเงินกู้	50,000 บาท
6. อื่น ๆ คือ ทุนการศึกษา	3	ราย	รวมเงินกู้	15,000 บาท

3. การบริหารจัดการ

การบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านของหมู่บ้านคลองตะแบกนั้น ได้บริหารจัดการโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทั้ง 15 คน ผลการดำเนินงาน คือ ปล่อยเงินกู้ไปแล้ว

ค 4 รอบ รวมผู้กู้ทั้งหมด 116 ราย รวมเป็นเงิน 932,000 บาท ซึ่งในปัจจุบันยังไม่ถึงเวลา
ระคืนเงินกู้ จะชำระคืนงวดแรกในวันที่ 19 ตุลาคม 2545 จึงยังไม่ทราบถึงผลแน่ชัดในการ
งานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ต้องรอให้ถึงกำหนดเวลาชำระคืนเงินกู้เสียก่อน

4. การใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์

การใช้เงินกู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้านของชาวบ้านในหมู่บ้านคลองตะแบก ส่วนใหญ่
เรียงตามวัตถุประสงค์ เพราะชาวบ้านกลุ่มนี้รู้และเข้าใจวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและ
บ้านก็มีอาชีพทำกันอยู่แล้ว ดังนั้นเงินกู้ที่ได้ก็จะนำไปเสริมกับทุนเดิมที่มีอยู่ให้มีเงินทุน
หมุนเวียนในการประกอบอาชีพมากขึ้น ซึ่งชาวบ้านจะประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น ทำนา ทำ
สวนผักและเลี้ยงสัตว์เป็นส่วนใหญ่ จะมีชาวบ้านส่วนน้อยที่ใช้เงินจากการกู้ยืมกองทุนหมู่บ้านผิด
วัตถุประสงค์บ้าง ก็เนื่องจากไม่มีความรู้ความเข้าใจวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านอย่างชัดเจน

อภิปรายผลสรุปได้ดังนี้

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบก บรรลุทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

1. การเกิดกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบก เกิดจากการร่วมมือของคนในหมู่บ้านเพื่อ

จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านให้เป็นประโยชน์กับชาวบ้านในการมีทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ ซึ่ง
ถือว่าเป็นประโยชน์กับชาวบ้านในหมู่บ้านมาก ทำให้ชาวบ้านมีโอกาสมากขึ้นในการประกอบอาชีพ
โดยเฉพาะชาวบ้านที่อยู่ในชนบท การเกิดกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบกนอกจากจะเกิดจากความ
ร่วมมือของคนในหมู่บ้านแล้ว ยังได้รับความช่วยเหลือจากทางราชการด้วย ในการให้ความรู้ ความ
เข้าใจในเรื่องกองทุนหมู่บ้าน ช่วยแนะนำและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และช่วยอำนวยความสะดวก
สะดวกในด้านการติดต่อประสานงานต่าง ๆ

2. การมีระบบบริหารของกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบก เกิดจากมีการจัดโครงสร้าง

การจัดการบริหารกองทุนอย่างชัดเจน กล่าวคือ มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและมีการแบ่ง
หน้าที่กันตามความสามารถของคณะกรรมการ แต่กรรมการยังขาดความรู้ ความสามารถในการ
บริหารจัดการ เนื่องจากกรรมการหลาย ๆ ท่านยังไม่มีประสบการณ์ในด้านการบริหารจัดการ ซึ่ง
ควรมีการอบรมความรู้เพิ่มเติมให้แก่คณะกรรมการ เพื่อคณะกรรมการจะได้บริหารจัดการกองทุน
หมู่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองของกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบก เกิดจากมีการเปิด

โอกาสให้สมาชิกในหมู่บ้านมีการหาความรู้เพิ่มเติม โดยวิธีการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิด
ร่วมกันภายในหมู่บ้าน แต่ยังคงอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอกอยู่ เพื่อหาประสบการณ์และ

ใหม่ ๆ เพื่อมาปรับปรุงและพัฒนาการประกอบอาชีพของตนเองให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ และ
 คู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

4. การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของกองทุนหมู่บ้านคลอง
 บก เกิดจาก มีการรวมตัวจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กร ที่จะทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพขึ้น
 ในหมู่บ้านคลองตะแบก ซึ่งถือเป็นการกระตุ้นระบบเศรษฐกิจในระดับฐานรากอีกทางหนึ่ง เพื่อ
 ระดับฐานะของชาวบ้านในหมู่บ้านให้อยู่ดีกินดีมากขึ้น และมีสุขภาพที่ดีทั้งทางร่างกายและ

5. การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นสมาชิกในกองทุนหมู่บ้าน
 ตะแบก มีความซื่อสัตย์ มีความสามัคคี รักใคร่ กลมเกลียวและช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน
 ช่วยให้หมู่บ้านมีความเข้มแข็ง ซึ่งจะพื้นฐานในการพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญก้าวหน้ามากขึ้นใน

ด้าน

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

1. ปัจจัยด้านบวก

- ประสพการณ์ของคนในชุมชนที่ประสบความล้มเหลวมาก่อนจึงได้อาศัย
 เป็นบทเรียนในการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอาชีพของตน
 ให้ดียิ่งขึ้น

- คนในหมู่บ้านมักมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการ
 จัดตั้งองค์กรหรือกลุ่มอาชีพ ถือเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และเปิดโอกาสให้
 สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น

- คนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกันคิดร่วมกันทำและแก้ไข
 ปัญหาร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่ความสามัคคีในหมู่คณะ เกิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การ
 ช่วยเหลือกัน การเอื้ออาทร ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งในหมู่บ้าน

2. ปัจจัยด้านลบ

- คนในหมู่บ้านยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุนซึ่งคิด
 ดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียนเพราะเงินที่ได้จากการทำงานส่วนหนึ่งต้องนำไปใช้
 ชำระหนี้

- คนในหมู่บ้านบางส่วนขาดจิตสำนึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของกองทุน
 หมู่บ้านคลองตะแบก

- ขาดการประสานความร่วมมือทั้งในด้านการเรียนรู้และกิจกรรมร่วมกัน
 ของคนในหมู่บ้านคลองตะแบก

3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนามของผู้ทำสารนิพนธ์ พบว่า ภายในหมู่บ้านคลอง

ตะแบกได้มีการจัดตั้งกลุ่มขึ้นคือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เพื่อให้สมาชิกในหมู่บ้านมีการเรียนรู้ร่วมกัน คิดร่วมกัน ทำร่วมกันและรับผลประโยชน์ร่วมกัน

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนคติของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

1. สมาชิกในหมู่บ้านคลองตะแบกรู้หน้าที่ของตนเอง ว่าตนเองมีหน้าที่รับผิดชอบ

อย่างไรบ้างต่อหมู่บ้านคลองตะแบก

2. สมาชิกในหมู่บ้านคลองตะแบกมีความสำนึกรักบ้านเกิดของตนเองโดยการไม่ทิ้ง

บ้านเกิดหรือท้องถิ่น ไปทำงานที่อื่น

3. สมาชิกในหมู่บ้านคลองตะแบกมีอาชีพที่หาเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้

5. ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ คือ

1. ผลโดยตรง เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งสมาชิกผู้ที่กู้เงินไปดำเนิน โครงการมี

เงินทุนหมุนเวียนและสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยได้ ซึ่งถ้าสมาชิกทำได้อาจส่งผลให้กองทุนหมู่บ้านคลองตะแบกเติบโตขึ้น

2. ผลกระทบโดยตรง สมาชิกที่กู้เงินไปในการประกอบอาชีพและขยายกิจการซึ่ง

สามารถช่วยปลดเปลื้องภาระหนี้สินที่มีอยู่ลงได้บ้าง

3. ผลกระทบโดยอ้อม ชีวิตคนในหมู่บ้านคลองตะแบกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ก่อให้เกิดความสงบภายในหมู่บ้านคลองตะแบก ช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ได้ เช่น ปัญหาการว่างงาน ปัญหาหนี้สิน ปัญหาความยากจน

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบก

- ระเบียบกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบกมีเนื้อหาและสาระเป็นวิชาการมาก

จนเกินไปทำให้ชาวบ้านไม่ค่อยเข้าใจควรจะปรับให้ชาวบ้านอ่านและเข้าใจง่ายขึ้น

- อัตราดอกเบี้ยของหมู่บ้านคลองตะแบกไม่เท่ากันจะแยกตามประเภทของ

การกู้ ควรจะปรับอัตราดอกเบี้ยให้เท่ากันทุกประเภท

2. ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

- ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านควรจะมีการทำบัญชีของกองทุน

หมู่บ้านตลอดและเก็บหลักฐานทางบัญชีไว้ให้เป็นระเบียบ

- การทำงานของคณะกรรมการควรจะมาปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

- ควรจะมีการศึกษาเจาะลึกถึงกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน แต่ละกองทุนจะมีวิธีการที่แตกต่างกันไปตามแต่ประสบการณ์ของคณะกรรมการ และบริบท ล้อมของกองทุนหมู่บ้านนั้น

- ควรจะมีการศึกษาวิจัยผลกระทบระยะยาวที่จะเกิดขึ้นกับกองทุนหมู่บ้าน โดยตรง ผลกระทบโดยตรง และผลกระทบโดยอ้อมว่าจะส่งผลดีหรือผลเสียอย่างไร

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านคลองตะแบก ในกรณีศึกษาของกองทุน บ้านคลองตะแบก ทำให้ทราบถึงผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้น ทั้งในกระบวนการบริหารจัดการและ ะบวนการดำเนินงานของผู้กู้ ซึ่งจะส่งผลให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงผลที่เกิดขึ้น ะเตรียมหาแนวทางส่งเสริมให้มีการพัฒนาหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ให้ทุเลาเบาบางลงเพื่อ ะโยชน์ที่แท้จริงจะเกิดขึ้นกับประชาชนของประเทศ

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2544. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ :กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2544. ชุดวิชาการวิจัย. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ :กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2544. ชุดวิชาสารนิพนธ์. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ :กระทรวงศึกษาธิการ.
- กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.(ออนไลน์).2545.แหล่งที่มา
<http://www.agri.cmu.ac.th/others/rfund/asknanser.html>. (5 มกราคม 2545).
- วงสำรวจและจำแนกดิน กรมพัฒนาที่ดินอำเภอสีคิ้ว. “รายงานความเหมาะสมของดินเพื่อการปลูกพืชเศรษฐกิจ โครงการใช้ประโยชน์ที่ดินตามแผนการใช้ที่ดินอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ฉบับที่ 699”.กรกฎาคม 2545.
- กรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนการพิมพ์ จำกัด.
- .สำนักงาน.2544. คู่มือการดำเนินงานสำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี “คู่มือนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ”.นครราชสีมา,(2544).
- ศาสตราจารย์ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544). รวมบทความทางการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6.สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย:211-234.
- ศึกษาธิการอำเภอสีคิ้ว “แบบรายงานการศึกษาส่วนภูมิภาค ภาพสถิติ (รศ.ก) ปีการศึกษา (2544). สมหวัง พิธิยานุวัฒน์,การประเมินโครงการประชุม:หลักการและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพมหานคร.พีรพินา,2525.

แสงสุข. (27 มิถุนายน 2545) "ภูมิปัญญาไทยหลักสูตร สร้างรายได้ ร.ร. วัดบางหย้าแตรก.
ชนรายวัน:21.

ธีรธงรัฐช่วยหาตลาดสินค้า." (27 มิถุนายน 2545) เติมนิวส์:9.

